

6
MÄ
BER
6

ROMAN

No

3

Siin on kirjalikult
kõigi riiklik
kirjastuskogu

SP
1592

Mõtteeadlane Immanuel Kant,
kelle surmast möödub 12. veebruaril s. a. 125 a.

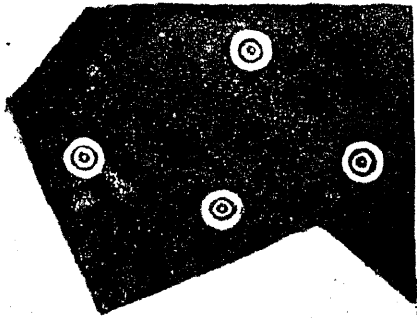
KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1929. A. VIII. AASTAKÄIK

Hind 40 senti.

Kindmõistatus

Nr. 3 (165).

Seadnud **A. Grünberg.**

Kustki Tallinna riidekauplusest ostis ema niisuguse iidetüki, nagu kujutab meie kõrvalolev joonis.

Riie oli siidist, ilus ja toredate ümmarguste ilustustega. Ema vaatas weidi seda imekujulist riidetükki ja mõtles ömmelda sellest enesele pluusi. Seal haaras ta korraga käärid ja löikas murdjoonega riidetüki kaheks. Edasi asus ta õmblusmasina taha, õmbles tükid kokku — ja valmis oli tore laudlina. Imestasin: see oli täiesti ruut. Ja mis weel imelisem: kõik ilustused asusid nüüd sümmeetriliselt laudlina ruudus.

Katsuge. kas olete sama leidlik ning osaw, kui mu ema?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all **Kindmõistatus lahendus** kuni 12. märtsini 1929. a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus või panna Romaani talituse, Müüriwahe, 16, sissekäigu juures trepikojas asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed äwalandatakse „Romaan“ nr. 7.

Õigete lahendajate wahel loositakse:

1. **Brummel & Co. Peen mees.**
2. **Albert Kiwikas, Miniatüürid.**
3. **Friedebert Tuglas, Hingemaa.**

Loosimine on 14. märtsil s. a. kell 3 p.l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16, millest palutakse lahendajaid wõtta osa.

„Romaani“ talitus.

Kindmõistatus lahendus

Nr. 23 (161)

Õiged seletusi saatsid:

Tallinnast: O. Enne nuist, Elli, Aleksander Gold, Em. Gutmann, And. Janson, Erna Jaanson, H. Johani, Joh Kask, Salme Kask, Hed. Martinson, Aug. Oraw, Irma Oraw, Rud.

Räimthal, Hans Reemann, M. Raudith, Helene Reemann, Maria Rooberg, C. S. Joh. Wermann.

Rakwerest: Harry Kängsepp, **Peterist:** S. Kapõlowa, F. Rätsep, I. Swaner, A. Walentin. **Jõhwist:** Adele Külmallik, Olga Tamm. **Rõngust:** Hilda Reemann, Ernst Tobber, **Nõmmelt:** H. Linden, A. Wait. **Kiiust:** Heinrich Tamberg, Maria Tamberg, Arthur Tamberg.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Reinh. Kask. „Walik prantsuse nowelle“ — **H. Linden**, Nõmmelt; 2) Arthur Adson „Henge palango“ — **Olga Tamm**, Jõhwist, Narwa tän. 35, 3) K. Kautsky „Kuidas tekkis maailma sõda“ — **Rud. Räimthal**, Tallinnast, Pagari tän. 1.

Romaani Talitus.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Wiimse meheni. — S. Gusjew-Orenburgski: Wiimane tund. — A. v. Gleichen-Russwurm: Kui elu kaalul oli. — Albert Malden: Rawitsejanna. — Alphonso Crozière: Hea nõu. — Hans Fischer: Väike kangelane. — P. Grünfeldt: Nad ütleswad . . . — Carl Mothander: Mälestus Strindbergist. — Bruno Goetz: Õhtul. — Kurt Martin: Prokuröri tütar. — Tött ja nalja.

Nr. 3 (165)

Weebruar 1929

VIII aastakäik.

Wiimse meheni.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaan.

3

See ei maksnud muidugi sellele haritud maa-ala suhtes, mida afunik oma eraomanduseks nimetas; kuid sel väikesel pinnal oleks ainult vähe loomi kasvatada võidud. Blaisdell ütles, et lambakarjanikud hõlmasti tegutseswad, kuna nad sama hästi, kui suurema tööga oleks läbi ajada võinud, kui nad mägedele oleks jäänud ja awatud oru ja väikesed sihtmaad loomakarjanikkudele jätafs.

"Tehhas oli täis halbu mehi ja ilusaid härgi," lõpetas Blaisdell. "Suurem osa emestest ja mõned teistest on Tontosse rännanud. Lambakarjanikkudel on nüüd willa ja lamaste jaotustohad Maricopas ja Phönixis. Nad on tugewad ja jõukad."

"Ah! . . . Ja mis peab sellest saama?" küsis Jean.

"Küfige oma isalt."

"Tahan Teie arwanift kuulda."

"Noh, lühidalt ja walutult: Tehhase loomakarjanikud ei luba ialgi, et karjamaa, mis nad eneste alla on wõtnud, lambakarjanikkudele jääfs."

"Ja kes on see Greaves?" jatkas Jean.

"Greaves'ist on raske aru saada. Ta on äriasjus kawal. Ütleb, et on pärit Missourist. Pahal ta on tehhaslane nagu minagi. Tuli Tontosse, ilma et oleks omanud ainuifki pakki. Ja nüüd ehitab ta kiwimaja ja lasseb kaubad Phönixist tulla. Ostab kunnis palju karja ja

müüb jälle maha. Üks wähe nägi ta wälja, nagu tahaks ta kestmift kursfi looma- ja lambakarjanikkude wahel juhtida. Mõlemad kohtasid ta poes, kus ta mõlemate poolte kaebusi kuulas. Wiimasel ajal hoiab ta rohkem lambakarjanikkude poole. Weel pole teda keegi süüdistanud; kuid on aeg, et mõni loomakarjanik ta tühifuse paljastaks."

"Muidugi on wift orus ka ausaid ja korralikke lambakarjanikke?" küsis Jean.

"Jah, ja mõned neift pole sugugi mõistunud. Kuid uued mehed, kes wiimastel aastatel meile kaela tulid, — need on need, kellega kord kokku põrkame."

"See — lambakarjanik Forth?" jatkas Jean, aeglaselt ja wiivitades, nagu oleks ta sunnitud midagi küfima, mida ta meelsamini teada ei taha.

"Forth peab olema lambakarjanikkude juht, kes meid tülitawad. Ta ei ähwarda, ta ei karju nagu mõned teised mehed. Kuid ta kaswatab karja ja ostab ikka uusi lambaid juure; ja ta karjased on meid sel talwel igast küljest piirunud. Forthiga tuleb armestada."

Ta nägi, kuidas wõrgu tuhat lõnga, mis teda juba wangis hoidfid, ikka tihedamalt kokku tõmbusid. Ja äkiline, walulik kahetjus, mis taft läbi käis, ei tulnud ainult kaastundest ta oma inimestega.

Siis kirjeldas ta kokkusaamist Colteriga ja

jutustas selle mehe ähwardusest, et tema ja ta seltsimehed walmis olla oma lambaid kogu Grafs Valley's sõbdale ajama.

Blaisdell lükkas tooli tagasi ja toetas rasfed saapad werandaposti wastu. Tumedad mürt-suga löid saapad wastu maad. Ta kael paisus were äkilise juurewoolu tõttu ja ta silmad wälkusid sinises tules.

„Kuram wõtku!“ hüüdis ta wihase imestusega.

Jean mõttis selle wana loomakarjaniku tumedat, närimat wihawaemi selle äkilise awaldumisega, mis lasti tal unustada jaheda, külma-werealise tehhaslase. Blaisdell wandus rõhutud häälel, ringutas käsi, nagu tahaks ta wiimast kahtlust wõi wiimast lootust eemale tõrjuda, ja langes siis endisesse olekusse tagasi. Ta pani pruuni kää Jeani põlwele.

„Kähe aasta eest küüsin kaarte,“ ütles ta rahulikult, „see tähendab sõda Grafs Valley's.“

Alles hilisel õhtupoolel tõi Jeani isa teemi kõne alla, mis ta mõtteid kõige rohkem töötama pani; parajal filmapilgul tõmbas ta Jeani seedrite alla, kus nad olid kaitstud uudishimuliste pilkude eest. Isa küsimuste peale jutustas Jean oma kõnelt Jim Blaisdelliga ja wihast, millega Blaisdell oli wastu wõtnud lambakarjanik Colteri ähwarduse. Kui Jean oli oodanud, et isa kargab pästi wihase lõwina, oli ta ellinud; need uudised Colteri üle ei äratanud Gaston Jsbelis wähematki huwi.

„Ah, ühes punktis on Jim Blaisdellil õigus: Grafs Valley's on warsti sõda lahti. Ja see sõda on järelilmale Lonto oru ajaloo mustaks täpiks: Sõda wõistlewate lamba- ja loomakarjanikkude wahel; wana wõitlus wee ja rohu pärast! . . . Jean, mu poeg, see on wale. See pole sõda lamba- ja loomakarjanikkude wahel, waid ausate asunikkude sõda rõbwalite wastu, kes end lambakarjanikkudena maskeeriwad! . . . Üra unusta, et ma ei taha tähtsibid Arizona lamba- ja loomakarjanikkude wahel wäitsemaks teha. See on tähtis ja tõsine asi. Seadus ja lord on tarmilikud, et karjamaa küsimust lahendada. Ja ühel päewal hoiab walitus lambad loomakarjamaadest eemale. . . Mõttele selle üle hästi järele, pois. Sa wõid kindel olla, et su isa kõneleb selget tõtt. Selles wõitluses, milles nii mõnigi Jsbel langeb, seisab fina õiguse ja õigluse poolel. Kui seda tead, wõttled tuhat korda julgemalt kui see, kes teab, et ta on waletaja ja waras.“ Wana asunik pühtis higi otfaesijelt ja hingas aeglaselt ja sügawasti. Jean tundis kasawat ärewust, mis oli haaranud ta isa. Imestanult waatles ta kortsulisi näojooni. Rohkem kui ainelised mured peitufid süngete mõtete taga, mis ta luges isa filmist.

Wana asunik hingas sügawalt. „Mis sulle müüd jutustan, mu pois,“ algas ta, „on mu saladus. Su wennad ja Ann pole sellest kuulnud. Jim Blaisdell arwab, et siin midagi erilist on, kuid ka tema ei tea midagi. Peale sinu ei kuule keegi sellest saladusest; ja sa pead mulle lubama, et hoiad seda hästi, müüd ja hiljem, kui olen surmud.“

„Ma töotan seda,“ ütles Jean.

„Ho, siis wälja sellega,“ algas ta isa; ta nägu tuksatas ja ta käed tõmbusid rufikasse. „Lambakarjanik, sellega mul on waja arwestada, on Lee Jorth, mu eluaegne waenlane. Me sündisime jama linnas, mängisime lastena koos ja kallest poistena. Ja mõlemad armusime ühte tüdrukusse. Ükswähe olid wäljawaadet ühesugused. Ellen Sutton kuulus lõunamaa wanade perekondade hulka. Ta oli iludus ja ihaldatud ja ma usun, et walik talle raske oli. Kuid ma wõitsin ta enesele ja me kihlasime end. Siis tuli sõda. Mina ja mu wend Jean andsime end üles. Ta soowitas mulle Elleniga abielluda, emmekui sõtta lähen. Kuid ma ei tahtnud. Ja see oli mu elu suurem wiga. Warsti peale lahtumist lõppes ka kirjawahetus. Mul polnud tema wastu umbusaldust. See oli hirmus aeg ja kõik olid ärewused. Ja umbes aasta hiljem saatsid nad mu koju tagasi.“

Sel kohal ei waadanud Jean enam isale otsa.

„Lee Jorth oli end sõjast eemale hoidnud,“ jatkas asunik tasase, warisewa häälega. „Ta oli kofunud mu armsama, Elleni . . . Teadsin lugu annu, emmekui jälle terve olin. Ta oli neiu järele jooksnud nagu koer jänesele . . . Ja Ellen abiellus temaga. Noh, kui jälle üles wõisin tõusta, otksin Jorthi ja Elleni üles. Ma tahtsin wiimasega kõnelda. Ma pidin teadma, miks ta mu maha oli jätnud. Lee Jorth ei olnud õnne hoolimata end nuntnud; ta oli mind Elleni juures laimanud. . . Kuid, kas ta oli waletanud wõi mitte, Ellen Sutton oli truuduse nurdunud. Ja ma nägin, et ta Jorthi armastas nagu ta mind üalgi polnud armastanud. Sellega oli mu suurmeel lõpp. Kui ta oleks lastnud end Jorthist petta ja waledega kiini püüda ja mind weidi kahtsenud oleks, siis oleksin ehk talle andeks andnud. Kuid Ellen jumaldas Jorthi. Ta oli ta ori. Ja mina, ho, ma õppisin, mis tähendab wiha.“

Sõda häwitas Suttonid nagu mitmed lõunariiklased. Lee Jorth hakkas karja kaswatama. Ta oli pärinud Suttonite karjamaa ja mõne aasta pärast hakkas ta oma omandust juurendama. Neil päewil oli iga loomakarjanik wäfte waras; iga loomakarjanik püüdis wafikaid, kellest ei wõidud wanduda, et nad talle kuulufid,

ja tembeldas nad. Noh, Isbelid olid riffamad loomakarjanikud ses ümbruskonnas. Ja ma miisin Lee Jorthi lõksu, tabasin ta, kui ta wafikaid minu karjast tembeldas ja tegin tasi warga. Ma häwitasin tema. Kord kohtasime üksksteist; kuid Jorth oli üks neist haruldastest tehhaslastest, kes mitte koge rewolvrit kätte ei wõta, wähemalt mitte Isbeli wastu. . . Ta lahkus maalt, hakkas mängima ja asi läks ifka hullemaks, ja siis tuli ta koju tagasi. Kui nägin uhke, ilusa Ellen Sultoni muutust ja kuidas ta ifka weel Jorthi junnaldas, oleksin peaaegu hulluks läinud kaastundest ja waenust. . . Ho, arwan, tehhaslase juures kestab waen kõige kauemini. Ja siis pööras ratas ja mu saatust muutus äkki. Nagu suurem osa noortest pois- test join ma palju ja mängisin. Ja ühel ööl sattusin kokku Jorthiga, kes oli walemängija feltfis. Ta rõõwis mu paljaks. Me kallejime. Rewolvrid ilmusid nähtawale. Ma lasin wale- mängija maha. . . Sel ajal olid juba Tehhase ratsanikud tuttawaks saanud. . . Ja, pois, kui ütlesin, et mind mitte Tehhasest wälja ei ae- tud, siis ei wastanud see täielikult tõele. Ma ratsutasin üle piiri.

Läksin Oregoni. Seal abiellusin ja seal sündisid Bill ja Guy. Nende ema ei elanud kaua. Ja siis abiellusin sinu emaga, Jean. Tal oli weidi indiaanlase werd, mis teda minu sil- mis ainult ilusamaks tegi; ta oli suurepärane naine ja andis mulle ainfa õune, mis ialgi olen tunnud. Sa mäletad teda muidugi ja meie Oregoni kodu. Usun, et tegin weel teise suure wea, et läksin Arizonasse. Kuid karja- maad olid mind ifka meelitanud. Olin kuulnud sellest metsikust Tonto orust ja et tehhaslased seal asunikudeks hakkawad. Ja Jim Blaisdell lasi mulle ütelda, et sinna tuleksin — olla pa- raditslik koht läänes. Ho, õige see on. Ja su ema oli furnud — — —

Kolm aastat tagasi tulid Jorthid Tontosse. Ja, mis mulle näib imelik, umbes aasta wõi nii peale Jorthi tulekut tulid ka Tehhase rõõwliid kohale. Jorth hakkas lambaid kaswa- tama. Üheskoos teiste lambakarjanikkudega elab ta ülewal Nimi canonides. Kufagil eemal, met- sikutes metsades, on rõõwliite peidupaik. Arwan, et olen ainus, kes kolonel Jorthi, nagu teda nimetatakse, Daggsi ja ta salgaga ühendusse paneb. Ehk on weel Blaisdellil ja mõnel teisel tume aimbus. Kuid ükskõik. Asi ei seisja lamba- ja loomakarjanikkude wastolus. Ütlen sulle, poeg, selle taga peituvad halmemad asjad. Sellest tuleb sõda tehhaslaste wahel, — we- rine sõda. . . Jorthil on kuratlik kawatsus lamba- ja loomakarjanikkude tüli kasutada ja mind ja mu perekonda häwitada, nagu ma tema

häwitasin. Noh, kas ootame, kuni lambad meid meie karjamaalt ära ajawad wõi kuni tabab meid selja tagant kuni?"

"Ei", wastas Jean rahulikult.

"Ho, tule majja", ütles asuniit ja astus tunnalt ees, kuni ukse ees peatas. Siis pani ta sõrme wäikelele augule ukse, umbes mehe pea kõrguses. Jean nägi, et see oli kuuliauk, millest ta isa oli jutustanud ta tuleku õhtul; augu äärtel olid mõned hallid juuksed.

Palaw ärewus hõlmas läbi Jean Isbeli südame. Esimene pauk oli lastud ja ta oli Isbel. Jah, ta isa oli ta kümnefordset Isbe- lits teinud. Weri on paks. Ta hinges kaswaw möll näis olewat pikkade, rahuliste aastate mõju, mis ta oli mõbda saatnud metsades, oo- dates unistuses midagi, mida ta ifegi ei tun- nud. Kirgline, ürgjouline elu ärkas tas were- sidemete kutsje peale.

"See oleks umbes kõik, mu poeg," lõpetas asuniit. "Sa mõistad nüüd, mispärast mul on tundmus, et ma enam kaua ei ela. Tunnen seda siin." Tõsise liigutusega pani ta laia käe süda- mele. "Ja õffel, Jean, on mu ümber imelik fosin. Nagu hüüaks su ema mind wõi katsuks mind hoiatada. Ma ei oska seda imelikst fosin- nat mõistatada; kuid ma tean, mis tean."

"Jorthil on kaaslasi. Ka sul peaks neid olema," wastas Jean lühidalt.

"Kindlasti, poeg, ja ma wõin kõige pare- mate meeste seast walida, kes selles orus ela- wad," ütles asuniit teatawa uhkusega. "Kuid tahan neile asja esitada ja neile waliku jätta. Arwan, et sellest ei tule pikk heitlus; on teh- haslaste moe järele lühike ja werine. Ujalban sind, Jean, ja pead selle eest hoolitsema et wiimane mees oleks J sel."

Jean waatas sügema nese ette. — "Ja sa oled kindel, et teist pää, ed ei ole. Mõtled ja mu õe peale — mu we . . . ade naiste peale?"

"Kas meie naistel oleks kergem, kui need mehed meid külmawereliselt maha lasteksid?"

"Sul on õigus; näen, et pole enam loo- tuft. . . Ma ei mõtelnud enese peale, wana- mees. Mulle on see ükskõik. Kui sõda algab, tahan olla see, kellega sa uhkustasid. Kuid see on raske — waga raske —"

Ta nõjatas blokkmaja seinale, pani näo käe- warrele, andis end täielikult selle wastolu mõju alla, mis ta südames walitses. Ja nagu äkilise raskuga kattes see imelik kõide. Ta muutus ra- hulikuks; ta pööras tagasi. Midagi poisilikku ja lootusrikast kadus — ja selle asemel kerfis aeg- laselt ta päranduse tume wari, metsik enesekaitse instinkt, ta Indiani ema pärandus ja ta Teh- hase isa julm, wõitluswõimetus werejäänud.

Siis, kui ta end püsti ajas, südames hal-

waw külmus, tuli talle meele Ellen Jorthi nagu, kuidas see unistawalt Rimi kõrguselt alla orgu oli waadanud — huultega ja silmadega, mis waatafid tarretult kaugusse, tundmatusse.

„Jja, noortele on see raske,“ ütles ta mõrudalt. „Kõhade patud, ja tead. Ja teine pool? Kuidas on lugu Jorthiga? On tal lapsi?“

„Tal on tütar. Ellen. On ema järele ristitud. Esmine lord, kui nägin Ellen Jorthi, mõtlesin, ta on naine waim, keda armastasin ja kelle kaotasin. Läks nagu piste mu südamest läbi. Kuid kuidas ta wälja näeb ja kuidas ta on — selles ma ei eksi. Nii wana kui olengi, mu süda — pah! Ellen Jorth on neetud uniltsatüdruk!“

— — —

Jean Jäbel kadus üksi seeditrimeisa. Sõnakuulmine ja isa usu omakswõtmine oleks pidanud lõpetama ta segaduse, ta teadmatuse. Ta filmapilgul tehtud otsus nii olla, nagu isa teda oli kirjeldanud, et täita isa kiitewat ettekuulutust, oleks pidanud ta hinge awama kaaluwale kawalusele, indianlase kunstidele, ausale waenule. Kuid siin näis tahtsust kerkinud. Ta pilk oli tume. Ta mälestusse tõusis neiu nagu.

Need isa neetud sõnad olid teda wapustanud — kui palju, seda ei teadnud ta isegi. Oli alles päew mööbunud, mil ta oli kohanud Ellen Jorthi? Mis pärast oli see kõik nii tähendusrikas? Ükki tuli talle meele neiu juuste lõhn. Siis ta huulte armas jahedus! Jean wärises. Ta waatas ringi, nagu aetaks teda taga, nagu ümbritseksid teda filmad, loonufunnid, himud, arusaamatud asjad.

„Ah, see orgi, mis mind piinab,“ ütles ta enesele. „Ta pilk — ja see suudlus — nad on mind sügawalt tabanud! Ma poleks iialgi temaga kõnelda tohtinud. Nüüd pean ta isa tapma ja ta — Jumal wab — misjagusele saatusele usaldama.“

Jean wihastas enese üle; mis tundmus. Oli ta lühikese tunni kestel jellesse Ellen Jorthi armunud? Siis kõlaskid kiirelt ta isa kibedad sõnad ta kõrwus: „Kuidas ta wälja näeb ja mis ta on — selles ma ei eksi!“ Nende sõnade tähenduses oli mõistmatu wastolu mõistatus, mis teda piinas. Ja süngelt hakkas ta nende sõnade üle järele mõtlema.

„Kuidas ta wälja näeb. Jah, ta oli ilus. Kuid ma ei pannud seda algul tähele. Ma olin — segane.“ Ja nüüd tuletas ta teadlikult ta näojooni meele ja mälestus tegi nad ilusamaks, meelitawamaks. Pruuni naha läige, pehme ja jalg; heledate, ümarikkude, kartmatute filmade kindel pilk; punased, ilusalt wormitud huuled, kurnwad ja ilusad; ta tugew, puhaw nagu ker-

kis Jeani seesmise pilgu ette, kuulatahes ja mõtlewalt, awaldades unistawaid mõtteid ja siis täis tormilist kirge, täis waenu, täis iha, kuid weel ilusam, weel saladuslikum.

„Ann, oled ja iialgi Ellen Jorthiga kokku saanud?“ küsis ta õelt.

„Jah; kuid sellest on kawa tagasi.“

Jean jutustas lühidalt oma eilsest juhtumusest. „Kas tahad mulle jutustada, mis ja temast tead?“

„Muidugi, Jean.“ Ta õe tumedad filmad waatafid inestantult ja sõbralikult wenna kurnwale näole. „Olen taft palju kuulnud, kuid selles Lonto orus ei tohi mitte kõik uskuda, mida kuulda. . . Sellest on kaks aastat, kui Ellen Jorthi tundma õppisin. Looxford ei tunnud me üksteist nimepidi. Ta oli kõige ilusam tüdruk, keda iialgi olen näinud. Ta meeldis mulle. Ta näis olewat õnnetu. Järgmine lord kohtasime peol; tüdrukud, kes minuaga olid, pidasid teda üleolewalt ta wastu üles, ta wõitis seda südamesse ja jooksis minema. Ma ruttasin talle järele — ja siis näis, nagu saaksime sõbrannadeks. . . Noh, ta ütles mulle, kes ta on ja küsis mu nime järele. Ma nimetasin seda. Jean, hoop näkku poleks teistagi ta peale mõjuda wõinud. Ta nagu muutus furnukahwatuks, ta hingeldas, pööras ringi ja jooksis minema. . .

Waimast lorda nägin teda umbes aasta eest. See oli ühe asunduse juure miwal teel, kus tahtsin ühte sõbrannat külastada, ja siis ratsutas Ellen Jorth mehega, keda ma iialgi polnud näinud. Tee oli tiheda lehestikuga kaetud ja wäga warjuline. Nad ratsutasid üksteise kõrwal ja ei märganud mind kohe. Mees hoidis kätt ta puusade ümber. Ellen tõukas ta tagasi. Ma nägin teda naerwat. Siis pani mees kätt tagasi ja siis ehmus ta hobune minu hobuse pärast. Nad ratsutasid minuist mööda. Ellen Jorth heitis pea tagasi ja ei liikunud mulle pilkugi.“

„Ann, usud ja, et ta on kergemeelne tüdruk?“ küsis Jean otskohe.

„Kergemeelne?“ hüüdis Ann inestantult ja weidi segaselt. „Ei. Ellen Jorth on ükfil ja õnnetu. Tal pole enam ema. Ta elab üksi tooreste meeste keskel. Ta ei wõi end kaitsta, kui need mehed teda tülitawad. Ta on ehk liig waba, ehk liig hea; kuid ta on aus, Jean. Kui ta loxford minuist mööda ratsutas, oli ta nagu kahwatu ja uhke. Ta oli Jorth ja mina Jäbel. Kergemeelne? Ei.“

„Änan sind, Ann,“ wastas Jean karedalt. „Sa ei kõnele kellelegi mu kokkusaamisest Ellen Jorthiga, eks?“

„Ei, Jean, muidugi mitte.“

Jean rändas jälle metsa, täis imelikult tänu-

tunnet õe vastu, et see oli elustanud midagi ta hinges, midagi, mis näis olevat parent oja temas, — rüütellikkuse, mis õiglase naise otsuse põhjal oli soovinud vastu võtta surmahoopi. Ta tundis end ühendatud meeleolus, rõõmsamana. Kuid tume vastu jäi järele. Ja veel enam, ta nägi end ikka sügavamini kahtlustesse süvenemat Kas polnud juhtumus Ellen Jorthiga lõpul? Ta tõrjus tagasi isa kibedad etteheited tema suhtes ja võttis õe arvamise omaks. „Arvan, see on umbes kõik, nagu ütles vanamees,“ pomises ta. Kuid kas oli see tõesti kõik? Ta sammis seeditre all edasitagasi. Ta vaatles päikese lastumist. Ta kuulatas metsahääli. Ta viivitas veel, kui ammu juba õhtusöögile oli kutsutud; kuni lõpuks ta vastolus olematest tunnetest ja juurdlemisest kasvas uimastav arusaamine, et ta peab Ellen Jorthi jälle nägema.

Meljas peatükk.

Ellen Jorth ruttas metsa tagasi, pahandades juhuse üle, mis ta oli Isabeliga tekkinud juhtinud.

Teda täitis põlgus — põlgus, et ta selle neetud perekonna ühele liikmele, kes ta isa oli hävitanud, sõbralikult vastu oli tulnud. Kui ta jõudis laagrisse, pöördus ta tähelepanu muredest kõrvale. Pepe, Mehhiho pois, katkus kahe lambakoera abil lambaid tihedamini kokku ajada, et talleid rõõmloomade eest kaitsta. Ellen armastas villaseid, tuigerdavaid, väikseid talleid ja sel aastaajal vihkas ta kõiki metsa rõõmloomi. Nüüdsest peale, mitu pikka nädalat, on kari piiratud huntidest, pantritest, karudest. Eriti karud olid julged ja hädaohtlikud. Kõige rohkem kartis Ellen vanu Grizzly karusid, kes tapsid emalambaid, et nende udaraid süüa. Ta oli hea lastja, kuid isa oli talle käskinud karusid rahule jätta. Onnekombel olid need rõõhinnulised karud haruldased ja asunduse inimesed olid need, kes neid lastsid. Ei mõidud sellega armestada, et Mehhiho lambakarjased oma karju karude eest kaitseks. Ellen aitas Pepet ekinud loomi kokku ajada ja lasti mitu pauku metsloomade pihta, kes hiitlised pöördas. Mvatud sihtmaa oli heaks kohaks, et siin üle õõ lambaid koos hoida, ning koeri mõis usaldada, et nad walwawad hobuseid ja rõõmloomad minema kihutawad.

Kui see kohus täidetud oli — wahapeal tuli päikese lastumise tund — pidi Ellen õhtusööki teetma. Tuli pimedus ja jahe õõtuul hakkas puhuma. Siin ja seal määgis kaeblikult mõni lammas. Ellen istus punata laagritule ette ja jälle keerlesid ta mõtted imeliku awantüüri ümber. Vastu tahtnisti katkus ta millegi

muu peale mõtelda; kuid midagi ei mõinud huwi kaotada, mille oli aratanud temas kofkusaamine Jean Isabeliga. Kannatamatult andis ta lõpuks järele, tuletas meele iga sõna ja iga liigutust, mida ta mäletas. Ja aegamööda jõudis ta mõtetes suudlemiseni, mille peale ta täis häbi tagasi mõtles; kuum weri tungis talle näkku, nii et ta käed näo ette tõstis. „Mis mõtles ta minuist?“ ütles, mis ta mõtles, kuid Ellen ei pääsenud siiski uudishinnust. Ja kui tuli mälestus suudlusest, ei tunnud ta mitte wõrepuna põskedes. Põlglikult ja kibedalt ütles ta: „Ei, ta ei mõinud minuist palju head mõtelda.“

Sellele mälestusele järgnen pooltund polnud sugugi mõnus. Uhte kirgline, omatahtline Ellen Jorth oli wastolus olemate tunnete õher. Veel liig lähedal oli päewane sündmus; ta ei osanud seda mõistatada. Põlgus ja jonn ei mõinud kofkusaamist Jean Isabeliga kaotada. Mida rohkem ta järele mõtles, mida usinamalt ta katkus unustada, seda tugewamini kasvas huwi. Ja kui tasane aimdus sellest ta teadwuses koitma hakkas, haaras teda nii äge pahameel, et ta kaotas tajakaalu, laagritule jalaga laiati ajas ja wäiksesse telki rääks, et end tekkidesse määsida.

Ellen ärkas hommikul hilja ja tundis, et tal puudus harjunud hea tuju. Nii Pepe kui lambakoer näisid teda täis imestust ja muret waatlewat. Elleni meeleolu sel hommikul oli wäga rõhutud; ta weri jooksis aeglaselt; ta pidi mõtlema tahtmise vastu end kahtsed. Ja algul polnud tal just häid tagajärgi. See wäikimine melankoolias näis teatawat lõbu pakkuvat, mil polnud — nagu ütles ta terwe inimnõistus — olemasolu õigustust. Kuid meeleolud ei hooli terwest inimnõistusest.

„Pepe, millal tuleb Antonio tagasi?“ küsis ta. Poiss ei mõinud anda talle rahuldawat wastust. Ellen oli heameelega mõneks päewaks lambakarjase kohused oma peale võtnud, nüüd aga tahtis ta kannatamatult koju tagasi pöördada. Ta waatas metsa pruunrohelist sammastikku, kuni ta film wäsis. Antonio ei pöörand tagasi. Ellen weetis päewa lamaste keskel; ja mitmejuguaste kohuste keskel, mis tõi enesega mure wastisündinud tallede pärast, unustas ta enese. See päew tähend-äs käesolewaks aastaks talle-aja lõppu Metsas määgiwatest häälest. Kui õõ tuli, läks t rõõmsasti moodi, sest wäikmuse ja eilse unetu õõ tõttu mõis ta waewalt filmi lahti hoida.

Järgmisel hommikul ärkas ta wana, — rõõmsalt, täis töõhinnu, ootusriikas, imestas lõhnawa metsa ilu ja armust, olles teadlik energiast, mis ta tundeid walitjes.

Ei kestnud kaua ja Ellen wiis selle uue,

ilusama meeleolu tõstiasjaga ühendusse, et Jean oli määranud tänase päeva ratsajõiduks Rimile, et Ellenit jälle näha. Elleni lõbusus suri, ta naeratus lahvatas; fewadhommit kaotas oma nõidliku sära.

„Sel pole mõtet, et waletan ijeenelele,“ ütles ta mõtlewalt. „Mu Jumal, kui üksik ma olen! Ja et see mind rõõmustab ühte Jsbeli näha!“

Rainelt waatles ta seda imelikku tõelikust. Ta julge meel kadus ühes hea tujuga; ta edemus hakkas kannatama. Kuid sellest hoolimata märkas ta, et ta otjus oli kindel, ilma et ta oleks amud teadlikku nõusolekut, ilma oma soowita, ilma enesetahte awaldamiseta; ja et tal oli kawatus Jean Jsbeli jälle näha. Kawa mõitles ta selle imelise otjuse wastu. Ühel filmapilgul mõttis ta selle uue, imeliku Miina, et seda järgmisel filmapilgul jälle kaotada. Ja lõpuks kerkisid konfliktist mõned wähesed weendumused, mis päästsid ta uhtuse jäänused.

Ta oli ainult uudishimulik — lõpmatu uudishimulik, kas Jean Jssel tuleb, ja — kui tuleb — mis ta teeb. Ta tahtis teda ainult kaugelt näha. Ta ei lähe tema lähedusse, ei näita end, ei anna ära oma ligiolekut. Nii rahustas ta oma haawatud edemust — nii länmatas ta oma kaebliku kahtluse.

Kawa, enne kui päike hakkas läänepoolse wajuuma, pärast lõunat, tunnil, mis Jean Jssel oli määranud nende kokkusaamiseks, juhtis Ellen sammud läbi metsa Rimi poole. Ta häbenes oma agarust. Ta tundis end süüdlasena ja miski ei mõinud seda tunnet peletada. Misjuguine nali oleks see Jean Jsbeli waritseda, teda oodata lasta ja uinapidi wedada.

Indiaanlase kombel walis ta pehme okaswaiba oma sammude jaoks ja ta kerged, mokassiinides olevad jalad ei jätnud jälgegi. Indiaanlase kombel tegi ta laia ringi ja jõudis Rimile meerand kilomeetrit kohast eemal, kus ta oli juttu westunud Jean Jsbeliga; ja siin, pöörates idasse, katsus ta hoolikalt ainult kiwe mööda käia. See oli tõsine awantüür, nähtawasti esimene, mis ta elus oli tunnud. Rahtlemata polnud ta weel iialgi Rimile tulnud, ilma et oleks peatumud, ringi waadanud, imetlenud, jumaldanud; seeford heitis ta waewalt lühikese pilgu sinisesse kuristikku. Ta tahtis ainult jälgi kaotada. Jorthide uhtus põles tas, ifegi filmapilgul, mil ta naiselik loomus ta tegumisi walitjes. Tal olid mõned rasked, kaljused kohad ees ja lõpuks jõudis ta otsitud peidupaika. Sakilise, kollase Rimi üks rahn oli mõned meetrid kõrgemal kohast, mida Ellen tähele tahtis panna. Ääreni kaswasid tihedad, madalad männad ja pakkusid warjupaiga, millest

ifegi Jean Jsbeli indiaanlase filmad läbi ei mõinud tungida.

Kui ta kawa tehtud oli, polnud tal muud teha kui oodata, ja nii läks ta männiku teisele poolele, Rimi äärele, et seal waritseda ja kuulatada. Ta teadis, et kuuleb Jsbeli hobust kaua enne, kui teda enmast näeb.

„Ah, Ellen Jorth, ja oled koomiline tüdruk,“ ütles ta. „Uusun, et ma siin weel dieti pole tunnud.“

Ta jalge ees aegutas suurepärase, sügawa canon, kaljuline ja käristatud; ta põhjapoolsel küljel seisid mõned harwad männad, lõunapoolse külge oli tihebalt metsaga kaetud. Hallkollased rahmid kerkisid nagu lossitornid üle puulatwade. Roheliste haawade heledad täpid särasid filmapiltwalt tumedal tagaseinal. Canoni penikoormapikkune suu awanes orgu, kus walitjes metsikute kuristikude, orgude ja mägede ilm, mis tumeroheliselt laienewa Sierra Unchajini ulatas.

Aeg kadus; aegamööda aga, kui päike läänepoolse liikus, hakkas Ellen Jorth rahutust tundma. Rukkuwate männakäbide tasane lange mine, orawate krabin, kes männatüwesiid mööda üles ja alla jooksis, kõdunenud kiwide müri, mis alla langesid, kõik need häälled kofisid mitu korda tema kõrwu, nii et ta palawikus püüsti kargas. Lõpuks arwas ta kuulwat kabjaplaginat paljal kaljul. Wargsi haaras ta piissi järele ja hiilis läbi mändade kohani tagasi, mille ta enesele wälja oli otsinud. Wäikesed männad seisid nii tihebalt koos, et ta pidi tüwede wahelt läbi roomama. Waapind oli kaetud pehme, pruuni, lõhnawa okaswaibaga. Rutuga nõelas ta oma paljast kätt terawa männakäbi küljes, nii et werd jooksmata hakkas. Ta imes wäikeste haawa kuuwaks. „On see halb ettekuulutus?“ ütles ta enesele.

Pöösastiku läbi nägi ta selget kaljurahnu, kus ta oli seisnud Jean Jsbeliga, ja samuti teid, mida mööda see wõis läheneda. Weidi närwilikult tegi ta kindlaks, et ta peidupaik ainult kolmkümmend meetrit kaljurahnu eemal oli. Ta pidi siis wait nagu hiir olema. Ta silmad lendasid üle kogu Rimi. Sirwe hall kuju astus metsast wälja ja Ellen arwas, et hääl, mis ta kuulnud, hirwe poolt oli tulnud. Siis lastis ta enese seljaki ja wotas.

Läks mööda pikk aeg. Päike oli umbes seiniidi ja horitsondi wahel. Äkki tuli Ellen Jorthile mõte: „Da ei tule,“ sojistas ta. Silmapilgul, mil see mõte ärkas, oli tal kaotuse tühi tunne, ebateadlik kahetsus — tunne, mida ta ei mõinud muuts nimetada kui pettumuseks. Mõned sekundid oli ta sellest mõttest nagu halwatud. Ta oli üksik, süüdlane, õnnetu tüdruk,

liig nõrk, et oma uhkusest kinni hoida, liig muutlik, et oma tõsist Miina tunda. Ta surus sõrmed okastesse ja peitis näo, ei soovinud midagi nii palju, kui end peita. See filmapill oli Ellenile mõistmatu ja väljakannatamatu. Teravad mämmandelad aga, mis nõelasid ta käsi, ta palefid, ta palawat rinda, näisid talle juurepäraselt kergendust andvat.

Siis kostis lähedalt ühe hobuse hirmumine. Ellen tuffatas, ta teha ajas enese sirgu. Siis hakkas ta weidi wärisevama ja ta tundmused muutusid äkki. Ettevaatlikult ja hääletult ajas ta enese küünarnukkidele ja waatas läbi awause põõstastikus. Ta nägi ühte meest, kes sidus hobuse puitühe külge; siis mõttis see mees püüsi sadulatastust, pani selle kaenla alla ja astus kivistiku äärele. Ta waatas üle oru ja näis olevat mõtetes. Siis pööras ta ümber, lasi pilgud uurivalt läbi metsa käära, nagu ootaks ta teedagi.

Ellen tundis ära paenduma fuju, tumeda näo, mis tuletas meele indiaanlast. Jšbel. Ta oli tulnud. Ellen wärises weidi, kuna ta ei toetas küünarnukile. Jean Jšbel, truu oma sõnale, oli tulnud, hoolimata Elleni põlgusest, et teda jälle näha. Ta isa waenlane. Juba ammu käis jutt suust suhu — wana Gafš Jšbel olla oma indiaanlastest poja järele saatnud, et ta Jorthide vastu mõitleks. Jean Jšbel — tehhaslaste poeg — hea lastja — ületamatu jälgedele otsija — paha ja kardetaw mees! Siis tuli Ellenile põletaw mõte — kui see kõik õige oli, kui ta oli isa waenlane, kui mõitlus Jorthide ja Jšbelite mahel oli mõõdapääsematu, siis oli kohus seda Jean Jšbeli jalamaid tappa, kuna see julgelt ja lootusrikkalt ta tulekut ootas. See narr — kes armas, et ta tuleb. Ellen langes maha, pani pea maa peale, kuigi imelik wärin ta käewartest kadunud oli. See tume, kiire mõte kadus. Ta polnud tulnud, et seda meest taga selja tappa.

Weidi aja pärast tõstis ta uuesti pilgu. Jšbel istus Niini kõrgemal kohal mõnuses olekus; walmis ootama. Tal oli nahtne, kaunis uus ülikond, mis awaldas kahtlemata head muljet, kui seda võrrelda määrduid ja färis-tatud ülikonnaga, mis Ellenile meele tuli. Ta ei näinud eriti suurt wälja; Ellen oli harjunud pikkade, kõhnade, osawate arizonlaste ja tehhaslastega. See mees oli teisiti ehitatud; tal olid kõige laiemad õlad, mida Ellen üalgi oli näinud, nii et esimesel pilgul weidi lühike näis. Kuid ta paendunud, tugewad liikmed tõendasid, et ta sugugi polnud lühike. Ta käed hoidid põlwest kinni — need olid pruunid, tugewad käed, wäga laiad ja kooskõlas randmetega. Ta krae oli awatud, ta kandis kaelarätti nagu kõik

mehed, keda Ellen tundis. Siis juhtis ta uudishimu ta pilgu Jean Jšbeli pea ja näo peale. Ta kandis mütsi, mis oli walmistatud mingisugusest nahast. Ta juuks oli kare ja lühike, sünnuist; ta näowärw oli tume, selge pruuni ilma punata. Tal polnud kõrgeid paleumikke ega kõrget, kumerat nina, nagu on harilikult walgetel, kel on osaliselt indiaanlaste werd. Ja siiski paistis ta indiaanlane: Tumedates, terawates, läbipaistwates filmades, laias siledas, mõtlewas otsas, ta wärwitu näo waljus liikumatuses.

Ellen waatles teda. Jga paari filmapilgu järele läks Jean Jšbeli pill hallist kivistikust mustendawa metsa poole. Kui ta ringi waatas, paistis päike talle näkku ja Ellen nägi ta mustade filmade terawat jära. Ja ta nägi, et Jean Jšbel kuulatas. Ta ootas teda, ta kuulatas ta sammel. Ellen pidi waewaga hüüde maha suruma. Ta tundis end äkki wäga noorena, wäga arana, wäga imelikuna. Ja wahapeal wihtas ta teda, sest et Jean Jšbel nähtawasti ta tulekuga arwestas. Mitu korda tõusis ta üles ja sammus tükite maad metsa. Wiimane kord waatas ta looduma päikese poole ja raputas pead.

Äkki tundis Ellen külma wärinat üle selja libisewet. Jšbeli läbitungiw pill pöördus tarretult ta peidupaigale. Elleni südamelööb jäi seisma. Kui ta teda siin nägi, siis sureks ta häbi pärast. Siis märkas ta, et männal ta pea kohal kull kriiskas ja kusagil läheduses punane oraw waljult oma pahameelt awaldas. Neid mõlemaid metsaelanikke wõis usaldada selles, et nad ka kõige kawalama jahimehe üles leiawad ja omasugustele ta lähedust teada annawad. Üks filmapill tundis Ellen surmahirnu. See terawfilmaline, terawkõrwaline indiaanlane wõis ehk ta wõsalisest peidupaigast läbi näha, wõis ehk ta südamelööki kuulda. Ta tundis suurt kergendust, kui Jean Jšbel ringi pööras ja kaljurahmul edasi-tagasi hakkas sammuma, pea norus ja käed seljal. Ta ei waadamud enam n.etsa. Äkki pööras ta läände, walgus langes ta näole ja Ellen nägi, et päike wajumas oli. Kalkunid hakkasid häälitsema.

Jšbel astus hobuse juure ja näis midagi sadula küljest wabastawat. Kui ta tagasi tuli, nägi Ellen, et ta kandis wäikest palki käes. Ta eemalbus Elleni laagri suunas ning peagi neelatas mets ta fuju.

Üüff aega oli Ellen täitsa segane. Kuhu läks Jean Jšbel? Ta ajas enese äkki üles. „See käib üle mu mõistuse. Mis tahab ta sellega teha?“

Ta wajas palju tahtejõudu, et siia lamama jääda, sest ta ei soovinud midagi tulifemalt, kui talle läbi metstade järele hiilida, et ta ka-

Marssal Ferdinand Foch,

liitlaste vägede ülemjuhataja maailmasõjas, Marne lahingu kangelane, jäi haigeks jaanuarikuu keskel.

matust teada saada. Kuid siis tuli talle meele Jean Tšbeli kuulsus ja ta loobus sellest, et oma jooksu ofarmust Jean Tšbeli omaga proovida. Oli vist parem oodata, kuni ta hobuse juure tagasi tuli. Ta heitis uuesti peidupaika maha ja andis waba woli oma juurdlewale uudishimule. Warem, kui ta oli oodanud, nägi ta Tšbeli tähtjate kätega läbi metsa tagasi tulewat. Ta waatles teda, kuidas ta kiirel sammul hobuse juure astus, ohjad wallandas ja sabulasse hüppas. Ellen nägi selgelt ta noolfirget kuju, ta paendumat saledust ja külmawereikkust. Siis waatas ta kaljurahnu poole tagasi, nagu tahaks ta pilti mälestusse jätta, ja ratustas Nimi mööda minema. Ellen waatas talle järele, kuni ta oli kadunud. . . Kiirete sammudega lähenes Ellen laagriale. Pitab, kuldseid walgusejoad asturid ta ees. Siis kahwatafid nad ja kadusid. Mändade ladwad wärwifid end kuldseks. Rarenda häälega wana kalkun kifendas

mäe kõrgemalt harjalt waikusse ja talle wastafid emafalkunite pehmemad hääled. Ellen oli peacaegu hingetu, kui ta laagrisse jõudis. Raks paffi ja raks lontkõrwalist burrot teatasid Antonio tulekust. Hea uudis Ellenile. Ta kuulis lammaste määgimist ja kellade kõminat ifka lähemale ja lähemale tulewat ja oli rõõmus, et Tšbel nähtawasti, kui laagris käis, karjaseid polnud kohanud.

Niipea kui ta telki astus, nägi ta paffi, mida Tšbel oli kannud. See lamas ta woodi peal. Ellen waatas üllatatult enese ette. "Sarnane — selline häbematus!" Siis wistkas ta pafi jalahoobiga wälja. Ta sõnad ja ta liigutus näiwd kawa tagasihoiutus, tulist wiha awaldatawat. Ta andis pakile weel jalahoobi ja uskus, et paistab selle laagritulde. Kuid see ei õnnestunud. Ta jättis selle maha lamama.

Pepe ja Antonio ilmusid nähtawale, nad ju ajafid kärsitult lambafarja enese ees. Ellen ei soowinud, et nad näeks paffi; ja nii, täis põlguft enese wastu, kuna ta wiha juba weidi lahtus, waiiskas ta selle telki tagasi. Siis haaras teda uudishimu. Nii kenu, puhtalt nõõritud paffe polnud Donto orus tihti näha. Ellen ofustas õhtusõögini oodata ja seda soodjal silmapilgul tulle heita. Mis läks tal korda pafi jiju? Nähtawasti kingitus. Ta ütles enesele, et on täis wiha selle häbemata Tšbeli wastu, kel oli häbematus talle kingitustega läheneda.

Sarilitult lõbus Antonio pööras waikwa ja tumbleda mehena tagasi. Ellen ei saanud muud teada, kui et lambafarjase kutse enesega hädaohhte toowat, mis rahuarmastajale mehhitlasele wäga wastitub olla. Ta oli midagi kuulnud, mida ta jutustada ei tahtnud. Ellen aitas õhtusõõki walmistada ja istus waikides lauda, Antonio teatas, ta isa lastwat ütelda, ta ei tohtiwat peale päikese lastumist wäljas olla. Peale õhtusõõki kadusid karjased oma telkidesse ja jätsid Elleni laagritule juure. See tõi lohe pafi, et seda ära põletada. Naiselift uudishimu näris ta südant. Ta andis sellele nii palju järele, et paffi raputas ja pigistas ning lõpuks ühe murga awas; ning siis nägi ta pliiatliga kirjutatud sõnu. Leegi üle kummardades luges ta: "Mu õe Annele." Ellen waatas suurt, julget käefirja, mis oli ilus ja selge. Nkfi rebis ta wältimise kätte hoopis maha. Trikitud sõnad pafi sees näitafid talle, et paff tuli ühest San Franzisko kaupluseft. "Ta õe Annele. . . Ann Tšbel. See peab olema mustajuukseline, mustafilmaline neiu, keda nii armastafin, emmekui teada sain, et ta on Tšbel. . . Tema õdel!" Ja teistkordselt pani Ellen meelitawa pafi telki. (Järgneb.)

Viimane tund.

Uene kirjanik **S. Gusjeto-Drenburgski.**

1

1.

Wassili Tšhekmörjewi peeti Bogdanowkas õigusega kõige rahutumaks waimuks! Ta oli laialalaline, tülse mees, kel oli punane labidas-habe ja peas paksud juuksed, mida ial ei lammitud. Hallis lõhkises kitlis, suurtes säärtsaahastes, mis kawalasti kokku traageldatud, ja wiis, kuidas ta enmast hoidis, tuletas ta meelde murri, mis liikuma pändud. See sündis õige tihti, kõige wähema põhjuse puhul, kuna tal oli, waatamata abitule wälimusele, wäga tundelik, kurja wästu wihastaw hing, üks kõik kas see kuri tabas teda wõi ta ligimefi. Kõige enam

sellepärast Tšhekmörjewit ning tundsid rõõmu igal juhtumisel, mil nad temale midagi said paha teha. Kord katkusid nad teda sundida wõlgujäänud maksude tasumisele, mis umbes katksjada rubla suured olid, kord tegid nad talle raskesti pasfi andmisel, kui ta suwel wäljapoolse wõõrastele põldudele niitma läks wõi talwel päewiliseks mäekaewandustes tahtis töötada. Siis jooksis Tšhekmörjew alati esiti wallawanema juure, siis maanduriku juure ja hakkas nii waljusti oma kitsendatud õiguste üle kaebama, et temale pidi pasj wälja antama

H. Malm: Öhtune widewik.

wõimalusi pakkus talle selleks kogukonna koosolek. Kogukonna asju pidas Tšhekmörjew nagu oma asjaks ja tema terawate filmade eest ei pääsenud warju sõnamõtjate ja wereimejate vähemgi salakawalus, mis tahtis rivaestele kaju saata ja waelele rahwale kahju teha. Niisugustel puhkudel plahwatas Tšhekmörjew nagu püsifirohi ja ilmutas nii ärritatud ja iselaadilist kõneosawust, et ettemõtjate ja wereimejate näod horilikult pikemaks ja pikemaks wenisid ja filmad tigevalt wälkuma hakkasid, kuna waelemad inimesed, keda petta taheti wõi wiina abil wõtta püüti, Tšhekmörjewi eeskujul kättega wehklema hakkasid, pead raputasid ja ärewalt kisendasid: „Ei tahal“

Wereimejad ja kogu kogukonnawalitsus kuni kirjatoimetajani ja tema abiliseni ei sallinud

Eriti siis näitasid külapiraadid Tšhekmörjewile hambaid, kui Kusma Salow wallawanemaks sai, kes oli angeldamise ja petmise läbi omale rikkuse kokku ajanud. Tema walitsuse ajal kõwenesid wereimejad wallas. Kohe esimesel wolikogu koosolekul pidas wallawanem kõne, et üks osa kõige paremast karjamaast temale tarwitada antaks, ja kõik wereimejad toetasid teda selles. Aga Tšhekmörjew wihastas nii ägedasti selle üle, et suurem osa wolimikke kisendas: „Meie ei taha seda!“

Wallawanem kahwatas ja punastas.

„Mis sina oma suud kulutad, maata mees!“ kisendas ta Tšhekmörjewile. „Sina ei külwa ega lõika, segad enmast aga teiste asjastel!“

„Teiste asjastel? Need on walla asjad!“

„Pea fuul!“

"Sinul pole õigust mind käskida suud pi-
dada . . . Olen waltitud nagu teisedki."

"Kes ju waltis?"

"Kes sinugi waltis!"

"Mis sa karjud? Kuidas võid ja oma üle-
muse ees nii karjuda?"

"Waata, et sa ise ei karjul . . . Olen wa-
litud seaduse järele ja haawata sa mind ei
tohi. Ei, seda ei tohi olla, et sa nii moodi
tüki maad saad! Meil on wallas ju ifegi kül-
lalt puudust, olene maha jäänud ja wõlas. . .
Raha ei ole, ei ole ka korda! Seitsaadi! kui
meilt kõrtji siisjetulek ära wõeti, toidab see maas-
tükk kõiki: kooli, kohut, pappi — kõik annab see
maa. Kui seda müüd tahetakse teile wallawa-
nemaameti eest ära anda, siis langeksid kõik
raskused meie õlgadele . . . Ja meil on juba
ifegi küllalt muresid! Endised wallawanemad
seda maad ei nõudnud, nad pidasid üldhuwisid
silmas, aga sina . . . waevalt oled ameti
wastu wõtnud, ja juba tahad sa poolt walda
pintslisse pista! Ei, meie seda ei taha!"

Selle kõne järele kiserdas kogu waeste hull
ühel häälel:

"Selle maatükiga parandame oma hädal. . .
Wõta mõni teine tükk, Kusma Spiridonõtsh,
aga seda me ei anna!"

Wallawanem frigistas hambaid ja ütles:

"Noh, küll me üksiteisega arwe teeme, sina
tige mehike!"

"Teeme," ütles Tshetmörjew lihtsalt. "See
pole esimene kord, mil ma wereimejatega ar-
wet teen! Teil on liig laiad kõrid. Kui see wõi-
malik oleks, teie neelaksite ifegi kuu ja päikese
nahka!"

Kus see tial wõimalik oli, tõmbas Tshet-
mörjew wallawanema kawatjustest kriipsu läbi,
pani talle wastu kõigest jõust oma talupojaliku
loogika ja terwe kopsu jõuga. Ehkki ta oli
maata mees ja waene, upitas ta enese ometi
waesemate talumeeste juhatajaks wõitluses rõ-
hujate wastu, kes silmanähtawa hinnuga oma
käed wälja sirutasid parema suutäie, walla
omanduse, järele.

Trinised, kes wallawanemat tundsid, hoia-
tasid Tshetmörjewit:

"Waata ette, tema mängib sulle mõne win-
gerpusši!"

Uga waidlemishimuline mees punastes jaa-
bastes ja karkises kilis wastas julgesti:

"Küll jääb alla! . . . Kui kaua peame
neile koertele oma kaela pakkuma? Noh, tulgu
nad mulle kallale, küll ma oskan ennast kaitsta!"

Ja siis tulid talle äkki meele kõik nende
rõhujate ülekohutused; see wihastas teda wäga
ja ta kiserdas:

"Ah, waja oleks Mihalka Balalajew neile
kallale saata!"

Warsti peale seda pidi Tshetmörjew walla-
wanema tagedust ise tunda saama.

See sündis ühe asja harutusel, mis kogu
kubermangu nime all "Perewalowi asi" äre-
wusse ajas.

See oli tormilik harutus.

Wallatoa tumedas ruumis woogas ja kä-
ratses rahwahulk.

Kirjutaja laua juures istus raskesti hinga-
tes ja oma palawat nägu higist pühkides kaup-
mees Perewalow, esimene maa kokkuostja ku-
bermangus. Tema kõrwal seisis wallawanem,
kuna kirjutaja pea paberi kohal hoidis ja mis-
dagi kiiresti kirjutas.

"Noh, kuidas oleks, wallaisad, napsuga?"
meelitas Perewalow, naeris waljusti ja rapu-
tas naerdes oma ümmargust kõhtu, kuna ta oma
wäikesed seasilmad ühelt teiselt lastis libiseda.

Jutt keerles sama õunetu maalapi ümber,
mida juba wallawanem oli tahtnud omandada.
Müüd luuras Perewalow seda, ja mitte üksi
seda, waid soowis veel teifigi maid oma kätte
pikaaja rendile.

"Napsukest ei wõi põlata, nimelt kui selle
kõrwale ka hea juupiste saab," kires paks
kaupmees Sharowarow, kelle nägu oli nagu
puust treitid.

Wolikoguliikmed tegid kära.

Kõiki oli wallanud suur ärewus, aga kobe
esimese pilguga oli näha, et enamus emast rõ-
hutult ja peatult kaitfes wäikse hulga ktsakõ-
ride wastu, mille kestel Tshetmörjew kõige äge-
damini möllas. Ta wehkes kättega peaaegu
Sharowarowi nina ees ja kiserdas:

"Müü oma naine heeringa eest ära, kui see
sulle lõbu teeb, aga meie oma südametunnis-
tust napsu eest ei müü!"

"Jäta minu naine kõrwale," hüüdis Sha-
rowarow wihaseft; "siin pole juttu naisest, siin
räägitakse maast."

"Mind ja ometi ei peta! . . . Pah . . .
Maast! Ei! . . . Jutt pole waid maast, waid
ta on meie südametunnistuseft."

"Nagu oleks siinl üksi südametunnistus!"

"Kõigil on ta, aga mõne mehe käest wõib
seda heeringa eest, puhastatud heeringa eest ära
osta."

Sharowarowi nägu läks üleni punaseks.

"Seda ja sellega mõtled?"

"Seda, kes —"

"Sa norib tüli, tühipaljast? Räägid naisest,
südametunnistuseft!"

"Muidugi! Ja müüd, wolinikud, mõtelge
järele, mis tahate teha! Tõmbate ju iseennestl
naha üle kõrwade. Seni töötab wald maa kal-

lal ja karjakäimise eest võeti raha ja kõik külarahvas sai oma osa harida ja igal sügisel rentis Ahmed Galejitš maa veel eriti enesele karjamaaks. Müüd arwate järele, kuipalju sest saadi. Arwate järele, kas ei tule enam wälja kui wiis rubla tiimult, enam wälja kui kaupmees teile pakub. — Kas olete järele arwanud? — Jah, seep see on, meid tahetakse elusalt ära süüa ja teie ise ronite napsu eest löwi kirkul! Te müüdatewad hinged!”

„Kuidas mõid sa woli-
kogu teotada!” kriiskas wallawanem, ise näost punane. „Kirjutaja, pane ta häbematus kirja. Ta ütleb, meie olla müüdawad.”

„Tšheknörjew ei hoidnud emast enam tagasi.

„Ja kas ei räägi ma tötti?” küendas ta. „Kirjutaja, pane see kirja! Aga kirjuta ka, et kaupmehe wolinik minemal nädalal wallawanemaga napsu jõi, et Šharowarow ja tema üks-teist joobimult kaisutasid, et ta talupoegadega on salalepingu teinud! Kirjuta kõik üles. Kõik! Kust sai Wedrow omale raudadra? Millega ehitas Šharowarow omale uue maja? Ah! Ta tahab wiisfada tiinu maad kahe ja poole tuhande rubla eest ära saherdada, kuna maa ometi enam kui kümnetuhat wäärt on! Ara tahab ta meid süüa! Ah! Nagu te oma hinged olete paari krossi eest ära saherdanud, siis tahate oma südametunnistust napsus uputada ja meie wennad, wapsed, need wõtku seitsetuhat oma kanda. Juunisööjad! Hingemüüjad!”

„Pea, Wasfili, pea!”

„Ah, Mihalka Balalajew tuleks teile kaela saata!”

Wolinikud küendasid:

„Rahusta teda, Kusma Spiridonõtš! Kuidas mõib ta meid selliste kõnedega teotada! Kuidas ja seda ometi lubad!”

„Ah! Teie südametunnistus ei salli tötti!”

„Suu pea!”

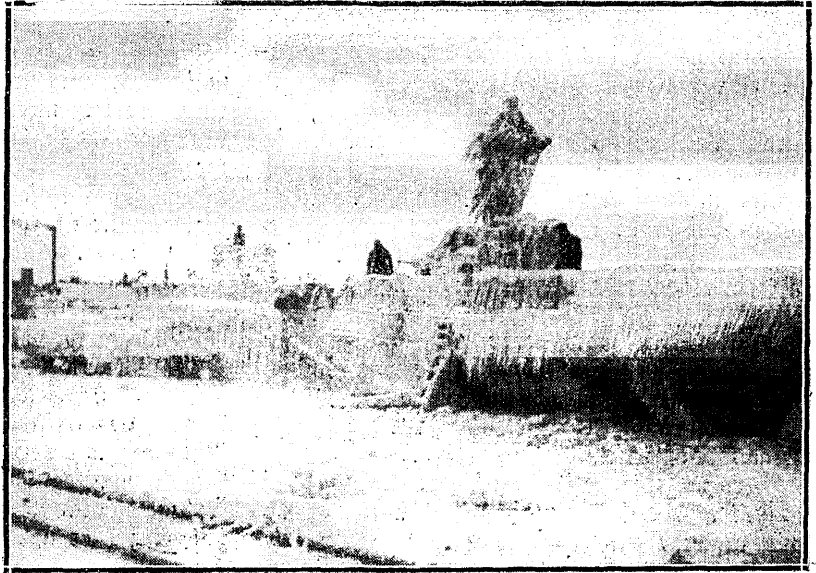
„Petjad!”

Kära muutus kirjeldamatuks.

Wallawanem tormas Tšheknörjewe kallale, näost punane ja hingetu.

„Ah nii! Petjaks nimetad sa meid!”

Ta wõttis hoogu ja lõi Tšheknörjewele kõigest jõust vastu pead.

Tallinna sadam jääkattes pärast kauakestwat tormi, kus jää kaunis-
tas sadama ennenägematu iluga.

See kukkus, kargas aga kohe jälle üles.

„Kuidas julged sa mind lüüa, rõõwlihing! Kes andis sulle selleks õiguse?”

„Kes?! Näed ju iegi kes.”

Wallawanem lõi veel kord, ja Tšheknörjew kukkus uuesti põrandale.

Kära oli otse uimastaw.

Keegi küendas:

„Kuidas mõib inimest nii lüüa? Ara . . .”

Teised hüüdsid jama wahete:

„Siis pidagu suu kinni. Siin pole laati!”

Tšheknörjew, kes üleni werine, tahtis wihastelt wallawanema kallale tormata, aga ta kättest kahmati kinni ja peatati teda.

„Kongi temaga!” mõirgas wallawanem.

„Siduge ta kinni!” hüüdis Šharowarow.

„Kas on kellelgi mõni ülearune mõõ?”

Perewalow sõstutas emast wahel ajal toolil ja naeris hirmudes:

„See on ilus, kuidas asja aeti! Ahahah!”

Tšheknörjew küendas ja ahwardas, tema tahtwat õiguse eest mõidelda. Aga külapolitseiniku tugewad käed wedasid ta juba toasti wälja üle pimedada korridori wangikongi.

Pooltundi hiljem jooksis sama politseinik kiiresti wallawanema juure ja tõi sealst rikka kaupmehe uhkest troskast hea napsuantru . . . Ja tund aega hiljem kuulis kongisistuw Tšheknörjew, kuidas wallawalitjuse lähedal pidu algas. Rajasid laulud. Ja umbes kesköö paiku algas ka juba katelus.

Roiduni kajas küla vastu joodikute trallitamiseft.

Kolm päewa istus pekstud Tšhekõrjewe pimedas ja haifewas kongis. Esiotsa oli ta seal määratsenud, ühest nurgast teise roomanud, oli rufikatega ufsele pörutanud, oli wandunud ja ahwardanud:

„Rohtu käest te ei pääse. Küll ma leian juba abinõusid ja teid!“

Kui sellest wallawanemale teatati, käskis ta:

„Reelatagu teda lärmitsemast! Uga põhjalikult!“

Nüüd kutsus wallateener Karjaga kaks politseinikku, läks nendega kongi ufse ette ja hüüdis:

„Kas sa oled wait, fina määratsen kullt?“

Tšhekõrjewe trummeldas jälle ufsele ja mõirgas pärihäälel:

„Araandjad! Mis eest olete minu kinni pannud, mis eest pekstud? Kas ufute, et ma õigust ei leia? Laske mu wäljal!“

„Ole wait!“ ütles Karjaga. „Muidu lähed ju asi halwaks.“

„Wälja laske mu, ütlen ma sulle! Uwa uks! Milline õigus on teil mind kinni hoida? Te wallakoerad, müüdarwad hinged!“

„Küll me sulle su õiguse juba näitamel!“

Karjaga wiipas politseinikud kohale ja lütkas kongiufse lahsti.

Siis kajasid kongi pimeduseft hääled, nagu oleks kusagil riideid flopitud, ja selle juures kuuldi kedagi hoigawat ja kifendamawat:

„Appi, appi! Mu tapetakse äral!“

„Toppige ta suu kinni!“ hüüdis Karjaga.

Hoigawad poollambunud hääled kustufid aegamööda; ainult ahkimine, kolin ja tumedad hoobid kajasid haifewa kongi sifemuseft.

Karjaga pani piibu tosfama, puhus haifewa tubakafuufsu õhtu ja ütles õpetades:

„Niil See tuleb selleft, et ülemuse sõna ei kuulbal Sest, wend, nad on ju meie ülemad!“

Tšhekõrjewe oli wait jäänud.

Ta ei määratsenud enam, ei ahwardanud enam, ei floppinud enam ka ufsele, waid ta istus määrdinud koifkul, käed põlmede ümber, puruks pekstuna, paistetanud näoga, werifena; istus liikumata ja mõtiffles, kuna ta pill tuhmi afnafese poole oli pöördud.

Kui waht talle tõi kauriga wett ja selle juure tüfikese kuimanud leiba, lütkas ta need jalaga eemale ja pomifes:

„Ma ei taha teie leiba, petjad, lurjused!“

2.

Mihail Iwanõtš Balalajew ehk Mihalka Balalajew, kuidas teda ümbruses nimetati, oli pifa kaswuga, laiade õlgadega, umbes nelikümme aastat wana, tugewa kehaga, mustade

juustega, kena näoga ja tufase pilguga mees. Tema teenis puuraiujana metsas, mis kuulus kroomule, ja elas metsafügawusse ehitatud uues majafefes, mis laudadega kaetud ja mille esikülg ilufate niiferdusfujudega — kaladega ja kanadega — kaunistatud. Tal oli waid wäfte majapidamine; põlbu ta ei harinud. Maal, mis temale maja küljel põlluks antud, kaswasid siin seal aimult üfifitud päewalilled õitswa ristifheina wahel. Dues sõid kaks kõrbi hobust, ja böseti hauufid seal tulijate hirmutufeks kolm suurt, kurja koera.

Balalajewift räägiti kõiffigu pahu jutte.

Kõif kriteod, mis ümbruses sündifid, mõrtfufatööb, margufed kirjutati tema arwele. Ja kuigi hiljem teifed leiti süüdi olewat, siis peeti Balalajewit ometi alati nende abimeheks, kes kawalufega ostas oma kaastegewust warjata. Talumehed kartfid ja põlgasid Balalajewit, eriti sellepärast, et nad teda armasid ühe hobufewarastefalga peameheks, kes kogu ümbrust hirmul hoidis. Ei mööbunud nädalat, mil mitte ei juhunud mõnele wiletsale talumajale õnnetust, mille tagajärjel waene maja weel waefemaks jäi.

Kui siis naised nutfid ning mehed kurtfid, ütlesid Bogdanowka elanikud:

„Juba jälle on Mihalka Balalajew — olgu neetud see õnnetufesünitaja! — ühe perekonna õnnetuks teinud! Kui kaua peame seda weel sallima, Ißsand Jumal?“

Keegi ei kahelnud selles, et Balalajew kõiges süüdi oli, kus hobufewarguseft jutt tuli.

Anti kaebus ülemusele, paluti Balalajewit ära saata. Uga ülemus ei leidnud selleks põhjust, ja et ta Balalajewit, kui tublit puuraiujat tundis, jäeti palwe rahuldamata.

Bealegi kinnitas Balalajew ise neid kuulujutte oma ülespidamisega. Tema ei käinud kellegagi läbi — ta ainjad sõbrad olid rohulaane kirguifid — ei jallinud juturajamist talupoegadega ja wastas kõigile küsimustele jämedalt ja tufaseft.

Mõnikord ilmus ta, säärsaapad jalas ja sinine pluus seljas, ratsa laadale. Ta jõi kangesti, aga üfipätni. Oli ta enese kusagil laadafõrtfifis täis joonud, siis läks ta manufbes hobuse juure, aga niipea kui ta juba hobufeturjal istus, siis istus ta seal kui walatud, ja mida enam ta purjus oli, seda kiiremini kihutas ta tolmufeid laaneteid mööda oma „metsapõrguufe“, kuidas talupojad ta asukohta kufjusid. Tulid talumehed temale wastu, siis põikasid nad kõrwale, ja emad kollitasid tema nimega oma lapsi.

Rord böffel — warsti pärast seda, mil Tšhekõrjewe pogrifi oli wälja lastud — põles Balalajewi puhtas, ruumikas toas lamp seinal, ja

põrandale laotatud wiltwaibal istusid Balalajew ja kirgiislane Kurmanka.

„Noh, joo,“ ütles Balalajew ja ulatas Kurmankale teed.

Kurmanka wõttis kruusi kahe käe wahela, puhus palawat teed ja tõstis nõu siis huultele, kuna ta otsaesisel higitilgad kirgasid.

„Mhaa, wäga hea, wäga hea,“ ütles ta ja pilgutab oma wäikseid margasilmi. „Milline hea mees sa oled . . . wäga hea.“

Balalajew walas omale ja Kurmankale nappi.

Kurmanka on mugawas seisutorras.

Ta jõi pikkamisi nappi, puhles, wäänas ennast, pani klaasi pärast tühjendamist waibale ja hakkas jällegi naerma.

„Oled hea mees, Mihaila!“ ütles ta. „Sinu feltis on lõbus olla. Ratsuta lustilikult, kui hobuseturjal oled . . . wäga lustilikult!“

„Sina, ütle mulle, Kurmanka,“ algas Balalajew, „warsti on Uilas laot. Anna mulle pisut raha ette, wajan raha.“

„Ei wõi,“ ütles Kurmanka, „raske aeg, wäga raske. Raha ei ole.“

„Noh, ära räägi! Nagu teeksinime esimest korda äri. Wõi ei usalda sa mind? Wend, seda nõu ma sulle ei anna. Mina ei mõista nalja. Waid räägin tõsiselt.“

Kurmanka raputas pead.

„Di, oi, Mihaila . . . Kust raha wõtta? Ueg on raske. Rohklaanes istub igal pool wene mees, on kirgiisidest teinud ametnikud. Jah, wäga raske aeg, wäga raske. Ja talumeeste hobused lahjenewad . . . Aga kas tead, mis, Mihaila . . .“

„Noh?“

„Meil on sultan; see sõitis teie külast läbi, on näinud wallawanema hobust. Kutsus minu oma juure. „Kurmanka,“ ütles ta, „ma ei wõi elada ilma wallawanema hobuseta.“ Mina ütlen: Osta, härra. Tema wastab: „Ei anna, see koer. Kas tahad,“ ütles ta, „Kurman, sada rubla wallawanema hobuse eest! Ai, ai, tore hobune! Kas tahad, Mihaila?“

„Olgu,“ ütles Balalajew, „anna mulle käsi!“ Käed läksid nii kõwasti kofku, et kirgiisi nägu krimpis kõmbus.

„See läheb! Mina ei falli wallawanemat juba kaua aega!“

Samal hetkel hakkasid koerad õues haukuma. Huludes ja urisedes seisid nad õuemärawa ees. Reegi ratsutas tasakesi wärawa ette ja wilitas neid.

Balalajew sosistas kirgiisile, mingi pimedasse kõrvaltuppa, läks siis ise wälja ja hüüdis waljusti:

„Kes tuleb?“

„Mina, Mihaila Iwanõtsh. Kutsu koerad ära! Pean sinuga rääkima,“ wastas hääl wärawa tagant pimedast.

Balalajew ei tunnud meest häälest ära.

„Kes sa oled?“

„Mina! Tshelmörjew!“

„Mis sa tahad? Oled tee kaotanud?“

„Tule siial Aga kutsu enne koerad ära!“

Balalajew sammus waitides üle õue, lihtsasti riimi wärawa eest, awas ja läks wälja. Koerad tahtsid temale järele tormata, aga ta ei lastanud neid läbi. Pimedus kattis põlbu, metsa ja taewast nii paksult, et kõik kontuurid kofku sulasid ja Balalajew alles siis mehe ja hobuse ära nägi, kui ta silmad pimedusega juba olid harjunud.

„Tshelmörjew? Sina?“

„Jah, mina. Armas sõber, astu lähemale!“

„Mistarmis?“

„Tule lähemale! Wõi kardad sa?“

Balalajew lähenes.

„Noh,“ ütles ta tujaselt. „Lobise ruttu, mul pole aega pikalt lobijeda.“

„Koba seda hobust, waata teda. Hea, et sa ole?“

„Kust sa ta said? Riipalju kui mina mäletan, oled sa alati jala kõmpinud, mu sõber?“

„See oli kord. Siis kõmpisin. Nüüd ma ratsutan.“

„Nii!“

Nägematult kobas Balalajew hobuse rinda.

„Aga mis sulle meele tuli, et siia tulid? Kas siis külas ostjaid ei ole? Tule minu juure päewal, sõber, kui päike paistab, siis näen paremini. Ja mina hobuseid ju ei osta.“

Oli kuulda, kuidas Tshelmörjew pimedas äkki naerma hakkas.

„Dean, et sa pole hobuste ostja, waid armastaja. Sellepärast ratsutasin siia. Waata ometi lähemalt, milline hobune see on! Sina temast enam ei lastu. Ja mulle, awalikult ütelda, on ta koormaks. Et sa, mõtlesin ma, kingin ta siis naabrile.“

„Nii!“ ütles Balalajew iälle wenitades.

Waitides lähenes ta wärawale.

„Kuhu sa lähed?“ hüüdis Tshelmörjew.

„Dotal!“

Balalajew awas wärawa ja wilitas erisummaliselt. Koerad jooksid haukudes ja huludes wälja ja warsti kadus nende hääl metsa. Tshelmörjew taipas.

„On ettemaatlik, see kawalpea!“ mõtles ta. Koerad tulid tagasi, urisedes aga weel ikka, kuni Balalajew nad waitima sundis.

„Sa mõtled siis, et ma tulid siin ära andma?“ ütles Tshelmörjew nõõgates.

„Teie talumehed olete kõik ühesugused — wiletjad kaabakad!“

(Sürgneb.)

Kui elu kaalul oli.

Saksa kirjanik **A. v. Gleichen-Russwurm.**

Kui punane õud tänawail liigub ja keegi oma elu eest ei wõi julge olla, siis omab romantika oma osa, jätösine armastus on walmis igale ohwile.

Kui Robespierre hirmuwalitsus oli tõusnud oma kõrgemale tipule — mõni päew enne Dantoni surma —, täitusid wanglad aristokraatidega ja girondistidega. Waewalt jätkus ruumi kõigi wangistatute mahutamiseks. Sinna wiidi ka noor Pierre Boissy d'Anglas.

Kui Therese, kes temaga mõne kuu eest abiellunud, koju tuli, leidis ta korteri tühja. Ukse ees seisis nuttes teenija, kes wangistamist näinud. Kallim oli wälja weetud, kätest seotuna, riided seljast maha kistud. Therese oli nagu palawikus. Aga ta ei kaotanud pead, istus laua ette ja kirjutas; siis saatis ta teenija toiduaineid otsima, mida Pariisis sel ajal raske oli saada. „Päästmist, päästmist!“ hüüdis ta ja pani käed nagu palwes kokku. —

Kuiwõrd jakobiinlaste klubid ja tänawad rahwast täis olid, sedawõrd tühjad olid wõrastemajad ning kohwikud. Isegi Corazza kohwikusse, mis oli asutatud Egalité paleesse ja kuhu diktaator hariilikult iga päew käis, ilmus ainult wähe inimesi kardetud imestama, kõnetama, wihaselt silmitsema, umbusklikult piirama nagu lõksupanija oma metsloomi.

Kangelt ja wäikekodanlikult puhtalt rietatult ilmus Robespierre, istus oma lauakese ette ja waatas waikides ümber. „Kodanik“ kelner oli malelaua walmis pannud, aga wastasmängija puudus. Pahaselt waatles mehe pilk kohwikus olijaid. Mõnda neist tundis ta, need ei osanud malet mängida. Carnot, „wõidu organiseerija“, mängis liig halvasti. Ühes nurgas, üsna wägewa mehe lähedal, istus keegi noor mees ja imes absinti, nägi kena wälja ja oli alles peaaegu poisike. Wägew mees tahtis olla lahke.

„Kodanik, kas mängite malet?“ hüüdis ta talle.

„Heameelega, kodanik,“ oli wastus, ja noormees istus Robespierre laua juure.

Mäng algas; warsti nihkusid wähesed tuttawad lähemale ja waatasid pealt. Wõitlus läks ägedaks, lõpp hingetuks. ., ainus lüke, kuninganna läks edasi, diktaator oli wõidetud. Hämmastunult, peaaegu pahaselt waatas ta poisile, sest mängides oli ta täiesti unustanud, kes ta wastas istus.

„Rewansh?“ küsis ta kuiwalt.

„Rewansh,“ wastas noormees, kelle nägu mängides oli lõkendama lõõnud.

Nad panid malendid paigale. Noormees hakkas talunikkudega wõitlema. Robespierre mängis närwiliselt, sellise kollanoka pidi ta ometi wõitma. Kõrtsimees ja kelner waatasid kõrwalt. Jälle algas wõitlus, ruttu tühjenes laud malenditest; ainult weel kuninganna, kaks talunikku ja torn seisid — juba uskus diktaator wõidusse, siis — üllataw lüke ja noormees hüüdis kergendatud rinnal:

„Kodanik, sa oled kaotanud!“

Robespierre pidi seda tunnistama. Malendid on otsekohesemad kui inimesed. Seal pole kahtlust ega kokkulepet.

„Mispeale me oieti mängisime?“ ütles Robespierre kergesti, oma meelepaha ja imestust noore mehe wastu peites.

„Elu peale, kodanik. Olen orderi juba walmis kirjutanud, millega krahw Boissy d'Anglas wabaks lastakse.“

„Sina oled jultunud, mu poiss, aga sa meeldid mulle.“

Diktaator kirjutas oma nime orderi alla. Aeg oli hiline, temal oli rutt.

„Ara ütle poiss, kodanik,“ tähendas kõnetatu ja pistis allakirjutatud orderi ruttu taskusse, „ütles parem naiskodanik, sest mina olen krahwinna Boissy ja mängisin oma abikaasa elu peale.“

Ta kummardas kergesti, ja aukartlik wärin käis kuuljate kehast läbi.

Keegi tahtis mingisugust nalja teha, pisut sunnitult, aga Robespierre wiskas käega. Temagi oli mänginud oma saatuse peale ja teadis, et ta ots lähedal oli. Mis sellest siis kähju oli, et krahw — mis ta nimi nüüd jälle oligi? — wabaks sail

Rawitsejanna.

Austria kirjanik **Albert Malden.**

Kui Agnes tööstusruumi astus, jäi seal kõik silmapaistwalt waikseks. Ta pööras ühe walgetwerd neiu poole, kes ukse lähedal isius.

„Anni, ust awades kuulsin ma sinu suust minu nime. See polnud wististi mitte midagi ilusat, mis minust ütlesid, sest et nüüd kõik nii kohmetult waikwad.“

„Eksid, Agnes,“ wastas neiu. „Mina

noorel mehel pidada olema palju tiwariptsutamisi, sest see kaitswat teda tõsise armumise eest. Tema pidawat oskama ka oma armsamaist sama kergesti lahti saada, kui ta nendega on sidemed loonud, ja tohtiwat üldse ainult siis ennast ühe neiuga siduda, kui see temale ka tarwiliku kaasawara kaasa toob.“

„Ja seda on Heinrich ütelnud!“ hüüdis Agnes jälle.

R. Olbrei: Wana Tallinn.

ei ütelnud sinust midagi paha. Jutustasin ainult, millise teo sinu sõber kunstlaudsepp eile pärastlõunat tegi.“

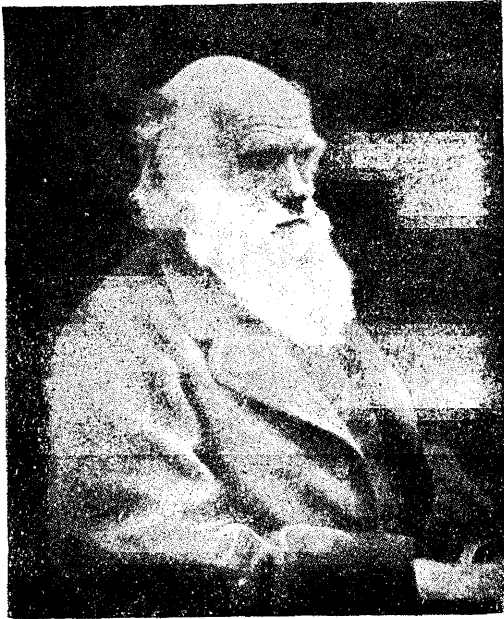
„Heinrich?“ küsis Agnes kokkudes. „Mis ta tegi?“

„Tema wiibis mitme sõbra seltsis kõrtsis. Ja seal on sinu pärast kakeldud.“

„Minu pärast!“ kätkestas Agnes imetades.

„Jah, sinu pärast. Sinu sõber ütles,

„Nimelt. Seda teatas mulle minu wend, kes seal juures oli. Keegi mehhaanik, nimega Reimann, on sinu sõbrale wastanud ja ütelnud, et ta sind küll ei tunne, aga teab, et sa oled tubli tüdruk, et sa oled oma sõbrale mõndagi ohwerdanud ja loodad, et ta sinuga abiellub. Siishakanud sinu sõber waljusti naerma, kastnud oma sõrme õlleklaasi, nii et waht selle külge jäänud. Selle raputanud ta siis sõrme küljest lahti ja ütelnud

Charles Robert Darwin,

kuulsaim inglise loodusteadlane, põlvenemise teooria looja, kelle sünnipäeväs möödub 12. webruaril s. a. 120 aastat. Üldtuntud on ta põhjapanewad surematud tööd: „Liikide lekkimine,“ „Inimese loomulikust põlwenemisest ja sugulikust walikust.“

nud, tema raputawat sinu enese küljest sama kergesti lahti. Siis tulnud Reimanni suust ägeduses sõna „kaabaklus.“ Lähemal hetkel saanud ta sinu sõbralt kõrwalopsu ja alanud kakelus. Mehaanik maelnud sinu sõbraga, kiljatanud aga äkki, sest ta oli wastaselt saanud noahoobi!

„Jumala pärast!“ hüüdis Agnes kohkudes. „Ja ta on surnud?“

„Seda mitte, küll aga kaunis raskesti haawatud. Õnneks oskas keegi noortest meestest, kes welskeriks õppinud, ta haawa kohe kinni siduda. Siis wiidi haawatu ta onupoja dr. Linde juure. Sõbrad palusid teda nimelt asja salajas hoida, et sinu sõber õnnetuks ei saaks, ja tema oli sellega nõus.“

„Ja kus elab see doktor?“ küsis Agnes.

„Peatänawal nr. 28. Miks sa seda küsid?“

„Sest et ma haawatut pean rawitsema.“

Agnes ruttas teise tuppa, kus riideäri naisomanik wiibis.

„Armuline proua, pean paluma en-

nast mõneks ajaks wabaks. Mul on haige rawitseda.“

„See on paha, armas Agnes!“ wastas proua. „Nüüd enne püha, mil meil nii palju tööd on! Aga tulge õige pea tagasi!“

„Nii pea kui wõimalik, armuline proua!“

Agnes lahkus toast ja läks arsti korterisse. See oli parajasti wälja minemas.

„Härra doktor,“ ütles neiu nähtawa kohmetusega, „minu nimi on Agnes Schmidt. Olen see neiu, kelle pärast. . .“

„Aa, tean!“ hüüdis doktor üllatatult. „Mis Te soowite?“

„Härra doktor, tahaksin haawatut rawitseda.“

Arst silmitses neiu.

„Aa, siis tulete mulle õigel ajal. Aga kas olete ka haigerawitsemisega tutaw — —“

„Härra doktor, olen oma isa pärast operatsiooni mitu nädalat rawitsenud.“

„Seda parem. Tulge kohe haawatu juure.“ Arst peatas äkki. „Tahan . . .“

„Siiski — ei tea, kas see läheb. Unustasin . . . Kas mu onupoeg Teid ehk tunneb?“

„Ta pole mind iial näinud ja ei tohi teada . . .“

„Üsna õige. Teda ei tohi ärritada. Sellepärast ei tohi ta esiotsa teadagi, kes teie olete.“

„Ka hiljem mitte! Palun, härra doktor, Te lubate mulle seda?“

Arst silmitses neiu.

„Kui Te seda soowite! Kuid nüüd tulgel!“

Ta saatis neiu tuppa, kus haawatu lamas.

„Armas Hugo,“ ütles ta, „siin toon sulle ühe rawitsejanna.“

Haawatu pööras oma pea neiu poole.

„Teie peate minu warsti terweks tegema, öde, nii et ma püha õhtu kodus omaste keskel wõin mööda saata.“

„Sellega saame toimet!“ ütles doktor.

„Kõige pealt: mitte palju rääkida. Kandke selle eest hoolt, ödel!“

„Muidugi, härra doktor! Haige esimene kohus on: ta peab enese terweks waikimal!“

„Nii on õigel“ naeris arst. „Suurepärane wäljendus! Terweks waikimal Nüüd pean ma aga lalikuma. Lõunaks olen jälle siin.“

Ta andis neiuale weel mõned juhatused ja lahkus toast.

Agnes istus woodi ette toolile. Alles nüüd märkas haawatu, et neiu rawitsejanna riideid ei kannud.

„Kas Teie õde ei olegi?“ küsis ta.

„Walmistan ennast selleks alles ette, härra Reimann. Aga mulle oleks armas, kui Te mind edespidi selleks nimetaksite. Mõtelge, nagu oleksin ma Teie õde!“

Haawatu rinnast ringles ohe.

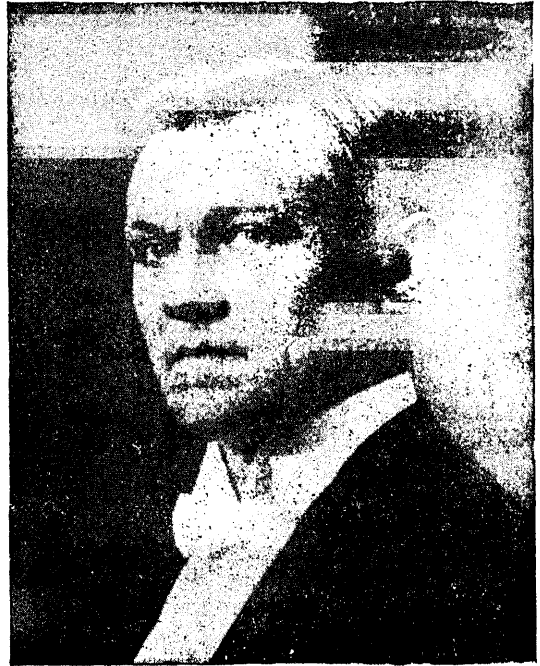
„Ah, kui üks minu õdedest siin oleks. Aga nemad ei tohi midagi aimata. . .“

„Teie ei pea rääkima!“ manitses Agnes.

„Lubage, õde. See kergendab mu südant. Kui te teaksite, millise kergemelega ma selle haawa sain.“

„See polnud kergemeel, härra Reimann. Mulle on jutustatud. See haaw teeb Teile au!“

„Teil on õigus, õde. Ma ei wõinud teisiti. Kaabaklusele peab vastu hakama. Aga ometi mina ei oleks pidanud ennast laskma kakeluseneni wedada!“

Prof. Juhan Aawik,

Tallinna konsewatooriumi õpetaja, E. M. O. segakoori juhataja, wiimase 9. üldlaulupeo üldjuht, pühitses 29. jaan. s. a. oma 45 a. sünnipäewa. Sünnipäewa mälestuseks on Estonia kontsertsaalis 3. weebruaril s. a. kontsert tema helitöödest.

Miina Hermann,

helilooja, muusikaõpetaja ja koorijuht, pühitses 9. weebr. s. a. oma 65. a. sünnipäewa.

Haawatu kahwatanud põskedele oli kerkinud kerge puna.

„Ma palun Teid,“ palus Agnes tungiwalt, „nüüd peate waikima. Katsuge magada.“

„Jah, seda tahan ma katsuda,“ ütles Reimann wäsinult ja sules silmad.

Neiu waatas ta kahwatanud näole. Tahtmatult läksid ta käed kokku. See oli tumm palwe, mis ta rinnast tõusis.

Kaks nädalat rawitses Agnes haiget. Siis ütles doktor talle:

„Nüüd, armas preili, wõib Reimann Teie abist juba loobuda. Ma tänan Teid väga. . .“

„Härra doktor, mina pean Teid tänamal!“

„Ei, preili, Reimann ja mina, meie oleme Teie wõlgased. Tahan temale nüüd ka kohe ütelda. . .“

„Palun, härra doktor,“ katkestas Agnes ta kõne, „ärge ütlege temale midagi. Teie andsite mulle sõna — — Ütlen lahkudes seda ise.“

„On minu arust ka õige. Millal mõtlete lahkuda?“

„Wahest kella üheteistkümne järele.“

„Hea küll. Siis leiab Teid tagasitulekul veel siit. Nägemiseni, armas preil!“

Aga kui doktor haigeid vaatamast tagasi tuli, ei leidnud ta neiu enam majast. Tema esimene sõna oli:

„Noh, Hugo, kuidas möödus rawitsejannast lahkumine?“

„Ütlesin talle, et talle igawesti tänu wõlgnen, temale ja sinule.“

„Ah, minule! Oleme onupojad. Aga tema! Selline ohwimeel. See omakaspüüdmatas ja iseloomutugewus! Kui ma käredasti ei oleks wastu hakanud, oleks ta enesele isegi söögi hotellist toonud. Ja vähematki tasu ei wõtnud ta wastul!“

Reimanni näole ilmus imestus.

„Wähematki tasu?! Kuidas nii?“

„Jah, kas sa siis ei tea . . . kas ta sulle midagi ei ütelnud?“

„Mis nimelt?“

„Kuidas? Ta ei ütelnud sulle midagi? Ah, see tüdruk! Kohe alguses juba wõitis ta minu lugupidamise!“

„Aga siis räägi ometi!“ hüüdis Reimann. „Ma ei saa aru . . .“

„Kohe kuuled kõik. See neiu on too õmblejanna, too Agnes Schmidt . . .“

„Wõimatu.“ hüüdis Reimann. „Ah, nüüd taipan ma kõik! Nüüd saan ka mõnest ta kõnest aru. Alles eile, kui ma jälle meeletumast kakelusest rääkisin, ütles ta, see olnud ülekoorus, et mina haawa sain ja kaabakas terweks jäi. Kaabakaks nimetas ta teda. Sellest tunnen ma kahekordselt rõõmu.“

„Kust tuleb see kahekordne rõõm?“ küsis doktor naeratades.

„Sellest, et see sõna mulle näitab, et ta sellest nurjatust on loobunud.“

„Ja et sa aru saad, et ta nüüd üheteise jaoks on wabaks saanud!“

„Sul on õigus!“ hüüdis Reimann.

„Wabaks üheteise jaoks — minu jaoks! Kõik see aja, mil ta minu juures wiibis — wõib olla tänutundmusest . . .“

„Ja nüüd veel austusetunne sinna juure,“ katkestas doktor. „Tänuikkus ja lugupidawus — kaks armastuse alusmüüri. Mis ime, et see sinust kinni on haaranud.“

Reimanni põsed olid hakanud õhetama.

„Tule,“ ütles ta, „ma lähen tema juure!“

„No taga targemaks!“ naeris doktor. „Selle kõigea on veel aega. Ja meie ei leiakski teda, sest et me ta aadressi ei tea. Aga mina kuulan järele ja kutsume ta siis jälle siia!“

„Tee seda! Aga veel täna! Wõid ehk ütelda, et ma veel abi wajan.“

„Ei, ei, parem jääme juba tõe juure. Kolme päewa pärast on ülestõusmise-pühad. Selleks kutsume ta oma juure.“

Reimann oli sellega rahul. Pühad töid Agnese doktori majja. Reimanni esimestest sõnadest, märkas neiu, et ta teadis, kes ta oli. Ja kohmetus, mis järgnes, suurendas veel ta ilu.

Reimann saatis ta suure tupp, wõttis taskust kuldketi, mille küljes kalliskiwidega ehitud ristikeinaleht rippus, ja ulatas talle selle.

Agnes tõrjus kohmetult.

„Ah, kuidas wõin ma selle wastu wõtta!“

Reimann wõttis ta käest kinni.

„Samuti kui mina Teilt olen veel palju enam wastu wõtnud ja veel rohkem tahan wastu wõtta. See ristikeinaleht, mis Teie kallimeelse südame lähedal saab wiibima, toogu Teile õnne ja minule saagu Teie süda õnneks.“

Neiu nägu lõkendas.

„Härra Reimann, Teie teete nalja!“ kogeles ta.

„Ei, Agnes, mitte nalja!“ ütles ta südamlikult ja tõmbas neiu kesse oma rinnale.

Hea nõu.

Prantsuse kirjanik **Alphonso Crozière.**

„Ja veel üks hea nõu, minu wäike Denise: ära ole oma kaasreisijaile liig wastutulelik. Hoidu liig wiisakate inimeste eest, kes hiljem harilikult pealetikkuwaks muutuwad. Tead, milline abi-

nõu kõige parem on, et sind ei tülitaks? Sa teed, nagu oleksid wälismaalanna. Kui sinult midagi küsitakse, mis sind põrmugi ei huwita, siis tee, nagu ei mõistaks sa, ja wastad ainult: „Yes“.

„Tore mõte!“

„Yes, yes, ikka yes. Siis on asi korras. Sel kombel jäetakse su rahule.“

Nende sõnadega paigutas proua Ermance oma tütre esimese klassi kuppeesse.

„Tädi jätab su kahtlemata nädalaks oma juure. Lõbustu hästi, ja ära unusta teatamast, nii pea kui oled sinna jõudnud.“

„Nägemiseni! Nägemiseni!“

Nüüd weeres rong läbi metsaga kaetud mägise maa, mille kaunidus silmi wõlus. Joobunult silmitses Denise maastikku, mille tagant juba ühelaadilise legendiku haljus silma paistis. Kui rong siis üle legendiku wuras, luges ta weel kord tädi kirja, mis oli saabunud proua Ermancele:

„Armas sõbranna!

Kas oleksid nii lahke ja saadaksid oma Denise siia? Tahaksin teda tungiwalt näha. Ja siis wõib ta ka koge ülestõusmisepühad siin pidada. See teeks temale lõbu ja mulle rõõmu. Loodetawasti wõib ta mulle sinust ainult head teatada.“

Denise küsis eneselt:

Miks on tädi alla kriipsutanud: „Tahaksin teda tungiwalt näha?“ See on mõistatus, mis mind ja ema pisut rahutuks on teinud.

Rong lähenes Corbé-le-Chateaul. Denise pistis kirja jälle käsikotti, wõttis sealt wäikese peegli ja waatas, kas ta korralik wälja näeb.

Ta oli ilus kahekümneaastane neiu, kel imekena näowärw ja sügawsinised, puhtad, süütud silmad. Kui lihtne ta kübar ja kleit ka olid, näitasid nad ometi head maitset. Oli kohe märgata, et ta moe liialdustest teada ei tahtnud ja waid selle wõttis, mis temale näis olewat lihtne. Denise juures seisis lihtsus esteetikaga kooskõlas.

Kui rong Corbé waksalis peatus, ilmusid kaks härrat, noor ja wana, kuppeesse.

Kiire pilguga otsustas Denise esimese üle:

„Ilus, tõesti ilus poiss!“

Wiiwitamata algasid härrad juttu mootoritest, akumulaatoridest, dünamodest, waheldawast woolust, ühflasest woolust jne.

See kõneaine noort neitut ei huwitand. Aga ta tundis enese olewat noore

Artur Uibopuu,

Tallinna krediitpanga direktor, pühitses 12. jaan. 1929 aastal 50. aastast sünnipäewa. Oma leidlikkusega majanduslikel alal ja hea wastutulelikkusega nõuandmises wõitis A. Uibopuu üldise usalduse ja lugupidamise. Ta huwid ei piirunud mitte ainult majandusliku alaga, waid ta on toetanud ka kultuurilisi ja rahvuslikke algatusi.

mehe pilgust elektriseeritud. Wiimaks oli ta nii kohmetu, et enam midagi ei teadnud peale hakata, waid otsustas kupee teise nurka taganeda.

Siis sosistas noormees oma seltsilisele:

„Kas ta pole ilus, härra Brand?“

„Seda tahtsin Teile parajasti ütelda, härra Jean.“

„Aga miks ta meie eest põgeneb?“

Ja Denise poole pöördes küsis ta wiisakalt:

„Kas preili ehk lubawad, et akna lahti teeme?“

Ei mingit wastust.

Jean küsis uuesti.

„Yes!“ wastas preili Ermance.

„Kas miss ehk sõidawad Pariisi?“

„Yes!“

Kui ta weel mõne teise küsimuse peale oli „yes“ wastuseks saanud ja selgusele jõudnud, et neiu ainustki prantsusekeeli sõna ei mõistnud, siis ei

warjanud härra Jean enam tundeid, waid seletas selgel sõnal, kui sümpaatlik see „wäike inglanna“ olla.

„Ta on wõluwl!“

„See tõendus pole tõesti liialdus,“ arwas härra Brand.

„Waadake, mõnikord on see wäga piinlik, kui inimene ei oska inglise keelt. Ja ometi õppisin ma gümnaasiumis, kuidas õpitakse ladina ja greeka keelt ja hulga teisi asju, mis pärast jälle unustatakse.“

„Kõigest midagi ja õieti mitte midagi.“

„Kui ma inglise keelt oskaksin, kui meeeldi küsiks ma siis, millisesse linnajakku preili läheb, kes ta on ja kust ta tuleb. Westlus wõiks kujuneda huwitawaks.“

Ta wõttis pisut aega ja lisas siis unistawalt:

„See pole esimene kord, et sel kummalisel wiisil abielu saabuks.“

„Ohoo, mulle näib, nagu oleksite juba kõrwuni armunud! Seda ei oleks ma Teist wõinud uskuda, härra Jean!“

Denise punastas. Ta oli waimustatud, et ta oli sellise mulje awaldanud, ja ühtlasi surmani kurb, et polnud wastanud prantsuse keeli.

— — —

Kui rong Saint-Lazare waksali jõudis, ootas Denise, kuni härrad wäljusid, ja lahkus siis ka ise kupeest.

Ta kaaslased olid rahwamurdu kadunud. Ta otsis neid ilmaaegu, siis ohkas ta kurwalt:

„Ei pidanud olema. Nüüd jääb mulle waid mälestus meelitawaist sõnust, mis mind joowastasid. Ei maksa sellele enam mõelda.“

Aga kui ta härra Jeani oli silmist kaotanud, siis walwas see teda. Ta oli ootesaalis härra Brandist lahkunud ja waatas Denisele järele, kui see Le Havre tänavale pööras.

„Oo, ma pean talle järgima ja wähe-malt kaks sõna ütleva, millest ta aru saab. Tore mõtel! Seal seisab tõlkija-politseinik — see tuleb kui kutsutud. „Wabandage, kas tohin teateid paluda? Kuidas üeldakse inglise keeli: Teie olete wõluwl?“

Politseinik arwas asja naljaks ja punastas wiha pärast.

„Kas usute, et olen siin selliste teadete jaoks? Kes Te siis õieti olete? Näi-

dake oma pabereid. Tahan Teile selgeks teha, et ülemust tuleb austada.“

„Mu Jumal,“ mõtles Jean, „midagi rumalamat ei wõinud ma tehagi kui selle õrnatundeliku tõlgi poole pöörda. Ometi pole ma kellegi roimar. Ja seni kaob mu weetlew wäike inglanna silmist!“

— — —

Kümme minutit hiljem wõttis tädi Denise kahel käel wastu.

„Wiimaks ometi, mu lemmik! Kui hea meel on mul sind näha!“

„Ja minul weel, armas tädi!“

„Sa näid olewat nii erutatud?“

„Pean sulle jutustama, mis rongis läbi elasin.“

„Kõige pealt lähed oma tupp ja korraldad ennast, hiljem on meil aega rääkida. Eestkätt wõlgnen sulle weel seletuse, mis pärast sind nii tungiwalt tahtsin näha. Mind külastab täna õhtul minu ristipeag. Weetlew poiss, ühe elektriwabriku juhataja Corbé-le-Chateau lähedal. Sina pead mulle ütleva, mis temast arwad. Temal on hea koht ja ta palus mind omale naist otsida. Mina mõtlesin muidugi kohe sinule. Seal heelistatakse juba. Tulen kohe jälle tagasi.“

Nüüd algas eestois järgmine kahekõne:

„Tere, armas ristiema!“

„Tere tulemast, mu poiss!“

„Olen weel erutatud. Kas usud, et mind praegu üks politseinik tahtis arreteerida?“

„Ja mis pärast?“

„Oh, see on naljakas lugu!“

„Lugu ja ikka jälle lugu! Samal hetkel tahtis mulle ka mu täditütar midagi jutustada.“

Ta hüüdis:

„Denise!“

Denise oli oma reisiseltsilise häälest ära tunnud. Ta oli waimustatud ja ühtlasi kohmetu, kui ilmus.

„Aga see pole ju wõimalik!“ hüüdis noormees. „Minu wäike inglanna!“

„Ja muidugi,“ wastas Denise pelglikult.

„Teie ei pea wastama ju muud midagi, waid yes, yes ja ikka jälle yes!“

„No, te tunnete juba üksteist?“ hüüdis tädi üllatusega.

Noormees andis temale seletuse:

„Aga muidugi, jah. Sõitsime koos. Wäikese kawaluse abil, mille õiget põhjust ma weel ei tea, oskas ta minutl

mu tunnistuse wälja meelitada. Tema teab väga hästi, milline hea arwamine mul temast on. Nüüd, ristiema, pead sa temalt küsima, kas temal minust mitte väga paha arwamine ei ole.“

Teadagi sai noore neiu ema weel samal öhtul järgmise telegrammi:
„Suurepärane sõit. Weetlew abielu silmaga nähtaw. Üksikasjad homme. Terwitusi!“

Wäike kangelane.

Saksa kirjanik **Hans E. Fischer.**

Sügis oli Põhjamere ranniku wallanud, öiselt ja metsikult. Musteil tiiwul formas ta üles suwetaewasse ja purustas sinikummi ning rahu.

Täna olid kalurid merele sõitnud, sest nüüd oli waja kasutada iga päewa, iga püüki, iga teenistust. Warsti tuli talw: jää, lumi ja surmawaikus. Siis polnud midagi teenida, ja ometi oli waja elada. Sellepärast olid paadid sõitnud wälja karedasse, wilistawasse hommikusse, walgesse, wahutawasse wõitlusse, et teenida leiba naistele ja lastele.

Küla oli tummas, rõhutatud rahutuses. Temas oli ainult kakskümmend maja, inõned saunad ja hulk wõrke, mis liiwaseljandikkudel rippusid. Naised olid maha jäänud — enamikul neist oli pruun, kortsus nägu, wähestest aastatest küsimata. See tuli igawesest ootamisest, kartmisest ja hirmulolemisest, kuna nad märjalt ja wärisedes tormiöödel seisid wäljas mere kaldal ja walutawail silmil wahtisid tormisse. Siis oli kaldale jäänud weel paar rauka, kel pikad merimehehabemed, piip, säärsaapad ja targad silmad. Nemad olid mahajääjatele lohutuseks, kaitsjaiks ja lootuseks.

Ja siis oli seal weel kaks, kes nüüd tuletorni juures kõrwuti seisid: Maria ja Ole.

Maria oli seitseteistkümmend ja Ole kuusteistkümmend aastat wana. Maria oli Klaus Küteri pruut, kes nüüd wäljas merel wiibis. Maria oli sale ja blond ja pikkade juuksepatsidega. Silmad olid tal kummaliselt helesinised priskes neiu näos, milles õieti enam midagi lapselikku ei olnud, sest siin muutusid lapsed kesk sügawat wõitlust looduse wastu ruttu täisealisteks, ja Mariagi oli juba noor, kannataw, wõitlew, armastaw naine.

Ole seisis tema kõrwal, nägu tusane. Tema oli täna hommikul läinud Hein Mevese juure ja temale seletanud, et kaasa läheb. Tema olla juba küllalt wana, ja kaluripoeg kuuluwat merele, mitte maale. Aga Hein Meves oli ta üles tõstnud nagu lumepall üles tõstetakse, ja naernud:

„Anna enesele weel aega!“

See oli Olele wihastaw ja häbistaw. Aga weel palju pahem oli olnud, et Klaus, tema armastatud Maria kihlatud peigmees, teda oli ninast näpistanud ja temale kõrgilt pajatanud: „No waata poisiklutt!“

Ole oli küll alles wõrreldi wäike, aga selle wastu tugewa kehaehitusega ja suure auahnusega. Maria wastu tundis ta sügawat, lapselikku austust, ja kui keegi Mariale paha sõna ütles, siis sai ta wihaseks ja ta silmad omasid kardetawa läike. Ainult kui ta pühapäewiti naabriküla kirikus istus ja Mariat eespool tema walkjate patsidega nägi ja tema kohal teise Maria pilti lapsega, siis oli tal õnnis, waikne usk, et ka tema Maria kord pühaks saab...

Maria armastas Olet nagu nooremat, wallalist wenda ja kaaslast, ja naise kindla instinktiga tundis ta tema armastust, ja sellepärast ei haawanud ta teda iialgi, waid kargas temale appi, kui teised teda nõokasid, ja andis neile nina peale, sest meremehed ja kalurid on mõnikord väga karedad ja toored.

Nõnda oli saanud Mariast ja Olest kaaslased, kes üksteise peale wõisid julged olla.

Loodetorm huilgas. Tuulekiirus oli tõusnud kuuelt ballilt kaheksale. Kui paadid hommikul kella wiie paiku olid wälja sõitnud, oli merel walitsenud soodus läänetuul, mis nüüd ikka enam

Kindral-major **Ernst Pöder**, üks esimesist eesti kaitseväe organiseerijast, praegune Sõjanõukogu alaline liige, sõjaaegne 3. diviisi ülem eesti Vabaduse Risti, wabariigi Sõja Risti, läti karutapjate Ordu 3. ja 2. järgu aumärkide ja paljude muude ordenite kawaler, pühitseb 10. weebbruaril s. a. oma 50. aastast sünnipäewa.

ja enam põhja pööras. Tuulekiirus kaheksal Rābalatega täidetud taewas, tumedad pilwed meeletus jooksus, müri-sewad wood wäluwate harjadega.

Maria ei rääkinud. Ta käed krampusid kokku ja ta huuled olid weretumad ning kahwatud. Kell oli 6. Juba neli tundi oodati paate. Naised külas konutasid kolde ümber, wahtisid tulle ja waikisid. Weel ei wallanud neid too meelegeitlik hirm, mis ei tunne tunnete häbi, mis hinge sulgumatult wälja la-seb woolata.

Ole wahtis horitsondile. Kusagil polnud näha paate. Ainult kihwtrohelise wee mäed. Tuletornis wilkus tuli, oma tuld saates tühjusse. Ole tõmbas käed wihaselt rusikasse, sest et ta siin meeletult ja tegewusetult pidi seisma. Oleksid nad ta kaasa wõtnud! Nüüd wäljas seista kesk möllawat maru, mees

meeste keskel wõidus ja surmas! See oli Ole igatsus.

Jõudis õhtu.

Naised lahkusid majadest ja läksid merekaldale. Kaks rauka seisid hirmustwallatud naiste ees. Nende silmad otsisid merel, hindasid tuult ja woogusid, kuna naised wärisedes ootasid nende otsust.

Wiimaks ütles Hermann Harms pikkamisi, raskepāraselt:

„Hull ilm, aga nad tulewad tagasi!“

Igaüks uskus seda, ja igaüks hoidis hirmu enesele.

Maria oli wapper. Ta ei nutnud, ehk küll nüüd wihma pragisedes sadama hakkas ja tuul nii suureks paisus, et peaaegu wõimatu oli kaldale jääda.

Äkki kisendas Ole:

„Tulewad . . . kõik seitse!“

Seitsel Siis kõik. Nüüd märkasid ka kõik teised wäikest paadikogu, mis tuletorni poole tüüris ja alalõpmata minutiteks suurte lainemägede taha kadus.

Meri kisendas nagu kuri, haawatud loom. Tuli wilkus tuletornis kui päästew teejuht.

All sadamasilla ääres seisis pääste-paat, raske mootorpaat, mis juba nii mõnelegi merehädalisele elu tagasi annud.

Kaldalolijate hulgas walitses hingetu põnewus. Waja oli madalmerest üle saada, see aga oli metsik ja karde-taw.

Lähemale jõudsid paadid. Ikka jälle kerkisid pruunid purjed pitsiwast wahust esile.

Naiste näod läksid siledaks, silmad läikiwaks. Kokkupandud käed wabanesid, piitsutatud südamed löid enam pikkamööda.

Kaugel taga, tükk maad teistest eemal, seisis Klaus Küteri paat. See oli kõige pisem ja kõige kergem ja ta ei suutnud nõnda üle laintemägede ronida kui teised.

Maria kahwatas ja kiljatas järsku ja lühidalt.

Teisedki naised kokkusid.

Ole nägi, käed rusikas, õnnetust.

Klaus Küteri paat oli ümber läinud.

Nad mõrgasid, wiipasid, keerutasid rätikuid. Aga need seal wäljas nägid waid laineid ja merd ja wõitlesid kõ-

wasti purjedega ja tüüriga. Ja maru neelas meeleheitlikud kisendused.

Maria silmad suurdusid õudses krambis ja ta sirutas oma käed üle mere nagu hüüdeks, palweks.

Ole waatas üles Mariale. Temal oli, nagu näeks ta jälle kirjul kirikuklaasil püha Mariat . . .

Pimedus kaswas. Inimestesse merekaldal oli tulnud tarretu, elutu wapus-tus.

Kuus paati lükati maa poole. Esimehe märkas wiipamist maalt, arwas seda rõõmuawalduseks ja wiipas tagasi.

Äkki käis metsik, wapustawkõle kisa üle ootajate. Maria suust oli see tulnud.

„Ole!! Ole!!!“

Poiss seisis päästapaadi äärel ja tormas kui mängupall wahutawatesse woogudesse. Wesi neelas ta ja sülitas jälle wälja. Wesi uhtus üle paadi ja kõik uskusid, et ta ammu meres on, kui äkki tükk kaugemal ta walge pea jälle ühes mootorpaadiga nähtawale tuli.

Nüüd taipasid purjepaadid, mis oli, ja peatusid. Weel kord merele minna tähendas elu hädaohtu, suurendas häda, aga merel maksab wanasõna: üks kõigi eest, kõik ühe eest!

Nüüd langes ka wiimane pilw tähedele ja kuule. Ainult weel tuli wilkus üle torni ja lainte.

Siis oli öö, ja wana walgete juustega

kalur palwetas, ja kõik palwetasid ta-sakesi kaasa, ja tuul rebis sõnad üles taewasse. Tunnid möödusid, nad näisid olewat igawiku pikkused.

Hulumine rahunes, taewas helenes.

Kui tükike kuud mööda sãras, nägid nad paate maa lähedal.

Kuus.

Kalurid, läbi ja läbi mårjad, tummad, tulid paatidest. Naised ootasid neid. Nende waikimine oli palwe.

Klaus Küter ja ta neli meest olid päästetud. Aga keegi ei näinud Olet.

„Kus on Ole?“ hüüdsid kõik kui ühest suust.

„Tema kiskus Klausi wälja. Ja Hin-niku. Ja siis oli ta kadunud. Merde paisatud. Kaks tundi ootasime teda!“

Keegi ei rääkinud. Kuuldi ainult Maria wãrisewat nuttu . . .

Pühapäewal oli kirikus tänujumala-teenistus. „Üks kõigi eest“ on meie sõna, ja Ole, see wãike kangelane, on surnud selle eest, eht kalur, eht seltsi-mees . . .“ ütles õpetaja.

Maria waatas üles pühapildi poole, ja tal oli, nagu oleks ta tunnud lahket, sãrawat naeratust, mis oli määratud ta wãikesele Olele, wãikesele „poisi-klutile,“ kes oli suur mees . . .

Marus ja päikesepaistes, kewadel ja sügisel aga: alati jäi tema mälestus ja nimi elawaks . . .

Nad ütlewad . . .

P. Grünfeldt.

*Nad ütlewad; Mis isamaa!
Ei mina temast sõnuks saa!
Ma elan seal, kus mul on hea,
ei teda paremaks ma pea!*

*Nii ütlewad nad minnes siit,
ja maha jääb neist nurm ja niit.
Ja maha oma õrmuga
jääb neist ka waene kodumaa.*

*Kuid wõõrsil, tööst kui selgju mårg
ja kões neil raske, raske jårg,
see kodu tihti raskeil teil
siis silma ette kerkib neil.*

*Ta kerkib unetumal ööl,
ta kerkib wãsitawal tööil
kui wana armas muinasjutt —
ja silmi paisub palaw nutt . . .*

Mälestus Strindbergist.

Rootsi kirjanik **Carl Mothander.**

Kui keegi tahab rääkida wanast rootsi kirjanikust Strindbergist, siis oletatakse, et lugejad põnewalt ootavad midagi iseäralikku ja sügawmõttelist, mis järeleilma inestusega täidab. Kes siit midagi selletaolist otsib, pettub. Mis ma tookord abiturientina kaasa elasin, ei paljasta midagi sellest wõitlewast suurusel, ei midagi selgelt nägewast luuletajast ja otsiwast müstikust. Mina nägin waid üksikut inimest, kes inimlikule loomule mõneks tunniks järele andis ja teiste hulgast meelelahutust otsis. Sest see oli aruldane asi. Ühes lähewana wanadusega kaswas Strindbergi tung inimestest eemale hoida otse inimeste wihkamiseks. Wiimastel aastatel, kui ta oma tornikorterist Drottninggatanist igahommikusele jalutuskäigule läks, kella seitsme ja üheksa wahel, oli ta üks kõige harwem kättesaadawatest Euroopa suurustest . . .

1905. aasta juunikuul oli minu endine koolidirektor minu ühes mu emaga palunud oma suwilasse wõluwas wäikeses supelkohas Fornsundis Stokholmi saarestikus külaliseks. Meie kutsuja oli Strindbergi sugulane ja see, kui saarestiku wõluwa ilu kõige tundlikum kirjeldaja, wiibis meelsamini ka seal.

Et mina kirjanikku kord näha saaksin, näis minu arust olewat wõimatu, sest Strindberg — kui ta ka weel tõesti „torni wanaks“ polnud muutunud — näitas ennast inimeste hulgas ainult harwa.

Ühel ilusal õhtul istusime kõik supelhotelli mereterrasil kohwilauas. Kes põhjamaad tunneb, teab, kui intensiivselt põhjamaalased just nimelt juunikuud naudiwad, sest siis wõib juba isegi Stokholmi ümbruses öösel ilma tuleta lugeda. Koolist wabanenud wangiina leidsin ma elu olewat midagi kirjeldamata ilusa, ja seda tunnet ei wähenanud isegi see, et ma nüüd awalikult tohtisin suitsetada ja Rootsi punshi juua. Lõunalaual oli sekti antud ja see tõstis elewust weel enam. Mina leidsin enda walge sammelmütsi all olewat päris täitsa mehe ja kaldusin oma enese-

tundes koolile ja õpetajatele kõik suuremelselt andeks andma, mis mulle wiimase kolmeteistkümne aasta jooksul juhtunud.

Olin parajasti üsna julgelt klaasi tõstnud wana direktori poole, kui mu ema mind tasakesi müksas ja mulle sosistas: „Strindberg tuleb!“ Mu kehast käis külm wärin läbi. Sest juba wana Strindbergi nägemist üksi arwati meie noorte keskel sündmuseks. Terassi trepi ülemisel astmel seisis tugew, kauni kehaga ja keskmise suurusega mees. Toredasti rietatud, siniwalge westiga, kandis ta pehmet halli wiltkaabut suurel peal. Lühike, ülesharjatud mokahabe ja terawa pilguga silmad andsid talle walwelolewa pantri tuntud ilme. Ta seisis paigal ja waatas sigarit süüdates üle publiku. Enamik austas ta soowi tähelepanematuks jääda, mina aga silmitsesin seda kütkestawat nähtust suuril silmil.

Äkki märkas Strindberg oma sugulasi ja ruttas nende juure. Mulle tungis weri näkku. Waba rüütellikusega tereatas ta daame, ja kui rida minu kätte jõudis, kadus mu nooruslik auwäärikkus.

„Soowin õnne!“ noogutas ta lahkesti minu uuele mütsile ja istus meie laua ääre. Ta tellis kohe enam punshi, jõi meile kõigile ja austas noort üliõpilastki oma erilise „skal'iga.“ (Prosit!) „Nii on õige, noormees, ikka punshi juure jääda! See on mõnus jook ja nõuab laulu ning lõbu. Wiin ajab inimesed tüli norima ja teeb nad kurwaks.“

Peagi oli mulle selge: Strindberg oli esimese klassi kawaler. Üksikust mõtisklejast ja uurijast polnud midagi märgata. Olime õnnelikult tabanud ühe neist aruldastest juhtudest, mil ta oma igawese wõitluse unustas ja ennast näitas lõbusana, harilikuna.

Strindbergi tahetakse meeleldi teha naistewihkajaks, kes naiste juuresolekut ei sallinud. Siin oli asi otse wastupidine. Tema westis heameelega daamidega ja naeris heatahtlikult, kui need ta wäikesed pisted oskasid kõrwalelütua.

Äkki lähenes ühe kõrwallaua juurest üks väike, umbes kolmeaastane laps linakarwa lokkidega ja helesiniste lühikeste mängupükstega, käewarred ja sääred paljad. Nägi wälja just kui rootsi lipp. Pöial suus, jäi ta Strindbergi ette seisma ja waatas temale oma ümmarguste sinisilmadega otsa. Käes oli tal kook, mille küljest ta tüki ära hammustanud. Särawal näol ulatas ta kirjanikule koogi:

„Maitse, onu!“

Sel hetkel nägin ma Strindbergi näol ilmet, mida ma iial ei saa unustada. Ta naerwad silmad jäid tõsiseks, sügawtõsiseks, kuid särasid nagu sinitaewa mahe walgus. Pikkamisi kattusid nad nagu looriga. Örnasti, ütlemata ettewaalikult wõttis ta poisi ümbert kinni ja tõstis ta oma põlwele. Siis kummardas ta ja sosistas lapsele midagi kõrwa. Poisi nägu säras kui päike ja ta tõstis koogi kirjanikule suu ette. Ettewaalikult hammustas Strindberg koogist tükikese, tegi magusa näo ja sosistas poisile jälle midagi. Sügawasti waatasid nad üksteisele silma. Siis läks Strindbergi nägu jälle tõsiseks, ta surus lapse oma rinnale ja suudles tema otsaesist. Siis pani ta lapse maha ja juhtis ta uhkelt naeratawa ema suunas edasi.

Hiljem taipasin ma, kui palawasti Strindberg lapsi armastas, Strindberg,

see igawesti üksik, kes kord teiste hulgast kadus, öö ja päewa sõitis, et wäikestele tütrele sünnipäewaks lubatud nukku kätte wiia.

Kui ruttu kadusid tunnid! Palju ei tohtinud ma ju jutust osa wõtta, aga aeg ajalt ütles Strindberg mõne sõna ka minule.

Kella kümne paiku tahtis Strindberg õhtust süüa ja kõneles ise kõik restoraaniomanikuga läbi. Laual olid ainult head ja peened asjad, sest eremiit Strindberg ei põlanud iial maist naudingut. Sinna juure tulid weel kord sekt ja mõned weinid — siis jälle kohwi ja punsh, nii et elewus suurepärane oli, kui kella kahe paiku tõusime. Kusagilt oli Strindberg punase paberilaterna saanud ja asus lauldes ukse ette, paberilaternat kepil kõigutades.

Nii sammusime ilusat rannapromenaadi mööda, kuni wiimaks meie sõbra suwila lähedal üksteisest lahkusime. Kui wiimast korda taha waatasime, seisis Strindberg kõrgel kiwil. Tema taga seisis meri ja kirjaniku kogu paistis meile wastu põhjamaa juunihommiku purpurikarwa taewast selgesti silma. Weel kord kõigutas ta punast laternat ja laskis selle siis waljusti „Farwäll!“ hüüdes wette langeda. Keppi kõrgel hoides jäi ta liikumatult seisma, kuna päike merest oma wärwiwõlus esile kerkis.

Ohtul.

Saksa luuletaja **Bruno Goetz.**

*Joobunud sintsest päewast,
mööda hämaraid astmeid
alla me läheme jõe —
paadimees, sõua meid hästi!*

*Mis meid põletand päewal,
haihtub purpuri punaks,
muutudes unelmiks õitswaks —
paadimees, sõua meid hästi!*

*Mis me tegime päewal,
weereb me soontest läbi
nagu lauluwiis haihtuw —
paadimees, sõua meid hästi!*

*Kanna päikesestjoobnud,
kanna pärgadestkaetud,
kanna helidesthelkjad
üle neist unedewetest
saare kaugele randa
warjatud allika kodu!*

Profuröri tütar.

Saksa kirjaniku Kurt Martin'i romaan.

3

"Nii, ja siis mististi jälle koju, Helweestiasse?"

Müllerile näis olevat see küsimine piinlik.

"Wõimalik. Üksa kindel see veel ei ole."

Nad kõnelesid Genuast, Rivierast, ja sellejuures fundis Merville oma külalist ikka jooma. Ta oli raske Lõuna-Itaalia weini tellinud. Ometi jäi härra Müller tagasihoidlikuks ja jõi dige mähke.

Merville juhtis jutu huvitavatele päevastündmusele ja algas äkki:

"Praegu sünnitab Sakjamaal suurt kõmu ühe noore neiu kadumine. Kas olete juba lugenud?"

"Bole midagi kuulnud," vastas Müller.

"Mitte? Ujalehed on sellest täis. Jutt on ühe profuröri tütrest, Helene Osthovenist, kes saladuslikul viisil on ära kadunud. Kas teate, mina ei usu, et ta wägisi ära wiidi. Urwan, selle taga peitub mõni armastuslugu. Wõimalik, et noor neiu reisib rõõmsasti oma — mehe seltsis. Wõimalik, et ta wiibib siin Genuas!"

Teine naeratas.

"Teil on hea luuletuju, härra parun!"

"Kõik on ju võimalik. Kirjelduse järele jarnaneb see noor daam pealegi Teie prouale."

"Aa, tõesti . . . See on küll liig julge oletus!"

Ta tõusis.

"Palun wabandust. Ma waatan järle, kas mu abitaasa magab."

"Palun!"

Merville waatas minejale pilkawalt naeratahes järle

"Jutt muutus Teile piinlikuks. Olete wilets näitleja. Wõiksite minust veel õppida! Aga nüüd juhtu kasutada! Kõik lähed hästi!"

Ta silmitses oma ümbrust. Lähemate laudade juures polnud kedagi. Kelnerid seisid eemal. Ta wõttis weinipudeli ja tõstis tühjad klaasid. Selle juure tilgutask ta wäikesest klaasist mingisugust weisjelget wedelikku Mülleri klaasi.

Siis jäi ta jälle istuma ja suitsetas. Minut möödus minuti järele. Ta sai rahutuks.

Kuhu jäi Müller? Kas ta tagasi ei tulnudki? See oleks hull. Siis rikkus ta oma looga kõik. Wõimalik, et paar nüüd veel õpsel edasi reisis!

Ometi ilmus Müller jälle. Merville hakkas tergemini hingama. Ta tegi mesimagusa näo ja küsis:

"Noh, kuidas käib armulise proua käsi?"

"Täna, magab rahulikult."

"See on rõõmustaw. Küll ta homme jälle terwe on."

"Seda ma loodan, aga ometi lähen ma üles. Ta mõiks ärgata ja midagi soowida. Siis pean seal olema."

"Kahju! Mülleri tuli praegu meele kene lugu Monte-Karlost. Seda pean Teile jutustama. Eks ole, natukeseks jääte veel?"

Ta tõstis klaasi.

"Teie auwäärt abitaasa terwisjeks!"

Müller tänas ja jõi, wõttis aga klaasi ruttu suu äärest, tõstis ja waatas taht läbi.

"Weinil on iseäralik maitse."

"Mina küll seda ei tunne. Wististi eksite. Nii siis: kuulge."

Ja ta jutustas lugusid Monte Karlost, oma reisidest, kergesti ühelt teemilt teisele hüppates. Sellejuures märkas ta, et Müller teda ainult poole kõrwaga kuulask ja ta mõtted mujal wiibisid. Jälle ja jälle jõi ta temaga kofku.

Müller oli oma klaasi ainult pooleni tühjendanud, kui ta palus:

"Tahaksin nüüd lahkuda. Palun mind wabandada. Ei wõi oma naist üksi jätta. Olen ka ise wäsinud, tunnen seda, ei tea millest. Wististi on wein jüüdi."

Ta awaldas wäsinud ilmet.

Merville naeratas lahkesti.

"Bole waja wabandada. Kuigi ma Teiega oleksin westnud, ei taha ma Teid ometi tagasi hoida. Nii siis: head reisi homme Teile ja Teie armsale prouale!"

Ta tõstis klaasi. Müller aga palus:

"Wabandage. Enam ma ei joo. Smelik, aga wein ei maitse mulle äkki enam."

Nad wahetasid weel mõned wiisakad sõnad, siis lahkus Müller saalist.

Merville waatas temale uuriwalt järle.

"Noh, juba pool klaasi mõjus sellele. Kus on algus hea, seal ei wõi ka lõpp paha olla."

Weel pool tundi istusk ta ja läks siis oma tuppa.

Kahju, oli liig wara. Ometi, üle tunni ei wõinud ta oodata.

Soolikalt walmistas ta kõik ette. Iga asi oli läbinõeldud. Midagi ei sündinud läbematuks.

Ta läks balkonile. Kõrwaltoas nr. 37 ei olnud midagi kuulda. Ta oli mitu korda bal-

koni ukse taga kuulatanud. Ja sees Mülleri fägawat hingetõmbamist kuulnud. Proua? See oli hädaohtlik! Rahju, et nad mõlemad ta külalised ei olnud. Siis oleks võinud julgem olla. Igatahes pidi ta mõne wahetuhtumise jaoks olema ette valmistatud!

Jälle läks ta oma tuppa. Kuulatas wälja korridor. Kõik oli wait. Keegi ei liikunud. Ta awas balkoni ukse. Neetud! See tegi häält!

Ta seisib liikumatult. Kuulatas. Mees magas raskesti. Ta nägi teda sohwal. Sohwa kõrwal toolil rippus kuub. Ka naine magas rahulikult.

Tasakesi awas ta ukse, hiilis tuppa, tooli juure; kobas rahataaskut, wõttis selle ja pistis oma taskusse.

Siis puudutas ta ühe tooli külge. „Neetud!”

Liikumatul ootas ta. Woodis liigutati. Ta nägi, kuidas proua pea tõstis ja taas ringi waatas, siis pea jälle padjale lastis. Mees ootas, kuni jälle rahulik hingamine ta kõrwal kajas.

Siis läks ta tasakesi edasi.

Ukki kajas läbi waiwuse hele hää.

„Meksander — waras!”

Merville seisib woodi ääres, kahmas proua kõrvalt kinni. Proua hää furu kõrinasse. Kätega wehkles ta oma ümber. Öölanalamp kukkus klirisesedes.

Merville lükkas rõgiseja woodisje ja jooksis ukse juure. Seal kahmas üks käsi ta kuuest kinni.

„Bea! Nurjatu!”

Mees kahmas noa järele, lõi sellega pimedast peast enese taha. Hoigamine ja wandumine näitas, et ta oli tabanud. Ta tormas balkonile. Nõõri oli ta juba enne walnis sidunud. Ta kargas üle ääre ja libises nõõri mööda osawasti alla.

6.

Ewa von Lunzen jalutas rahutult oma saalis edasi-tagasi. Ta peened sõrmed mängisid rahutult pifa pärlikeega. Jkka jälle lendasid ta pilgud kellale seinale.

Ruhu Hermann ometi nii kauaks jäi! Heinrichi juures ei wõinud ta ju nii kaua wiibida. Et Heinrich ta praeguses helemuses oma õepojale nüüd kojutulekul eriliselt armastuswäärse wastuwõtu valmistas, oli waewalt armata. Helene kadumiseft saadik oli Heinrichiga weel waewalt wõimalik kõnelda. Iga õeldud sõna seletas ta walesti ja sai ärewaks, mille juures ta ifegi temale, oma ainjale õele, jämedusi näkku heitis. Ei, oli tõesti waja temast eemal hoida. Smetus Helenega oli ju wäga kurb ja hirmus, aga sellegipoolest ei wõinud ta enesele wenna poolt ometi lasta jämedusi õelda. Wen-

nameeleft polnud Heinrichi juures enam midagi märgata; tema oli prokurör, ainult prokurör, kes iga inimest tahtis Helene kadumise eest wastutusele wõtta. Ifegi teda selle eest, et ta Helenega tooford ei olnud kontserdile läinud. Mu Jumal, see oli ju enam tema oma kohus, wõi Lothari kohus! Aga teda, keda muusika wähe hirmutas, ei wõidud ju ometi mitte selle eest wastutusele wõtta!

Wäljast kajas Hermann hää. Proua von Lunzen ruttas ukse juure ja awas.

„Hermann! Seal ja siis jälle oled, mu armas pois! Tule!”

Ta sirutas pojale käed wastu ja tõmbas ta tuppa Nylus säras ta lahkeist filmist.

„Tule, Hermann! Istu jüra ja jutusta!”

Ta filmad wiibisid poja näol.

Kui mehine ja kena oli ta pois. Rahe wiimase aasta jooksul toredasti arenenud. Oo, küll ta juba warsti suure praktika leidis. Ta oli temale ju oma juures tutwusringkonnas teed walnuistanud. Kõik olid heameelega walnis noorelt Dr. Hermann v. Lunzenilt abi otsima. Temast pidi saama naiste lemmik. Ta ainsast pojast, ta uhtujest. Ta ainsast õnneft, kes temale ta mehe firmast järele jäänud!

Hermann waatas emale naeratades näkku.

„Toon sulle suure uudise, emal! Ifegi paar uudist. Esimene: ma pean weel täna reisima Niwasje.”

„Sina, Hermann?”

„Jah, kriminaalkommissjar Laugega!”

„Dol Helene pärast? Kas on mis jälg leitud? Aga sina? Mis teed sina seal? Wiibid alles mõne päewa kodus ja tahad jälle lahkuda! Mifs ei lähe Heinrich ife? Wõi Lothar, kui mõni fugulane kommissjari peab saatma?”

„Dnül pole aega. Tema oleks meelsamini ife läinud. Aga homme algab Erlmeyer kohus ja tema on süüdistuse-esitaja. Lotharist aga on saanud paljuotfitaw adwokaat, kes ka ära minna ei wõi. Bealegi näib tema ja isa wahetord olewat pingul. Märkasin juba eile Lothariga rääkides, et neil midagi ifeäralikku ees on. Beasjalikult on jutt ühe noore neiu hiljutiseft süüdimõistmisest. Lothar usub selle neiu süütust, kuna ta isa tema süüdi usub.”

„Tean. Lothar külastab mind tihti. Ta jutustas mulle sellest. Oleks ju ka hirmus, kui süütu neiu wanglasse satuks. Aga nüüd sinu juure, Hermann! Jutusta ometi! Kas tahad tõesti Niwasje minna?”

„Jah. Wotan Helene saatuseft elawalt osa ja sellepärast palusin ma onu, mind lubada kommissjariga kaasa sõita. Tema on nõus. Meie rong läheb nelja tunni pärast.”

„Aga Hermann!”

„Ära ole pahane! Tulen tõesti varsti jälle tagasi. Kes teab, ehk lahendab see reis selle asja.“

„Mis on siis sündinud?“

„Ma leidisin omu suure ärevuses.“

„Selline on ta nüüd alati.“

„Ta rääkis parajasti komisjar Lange ja Tema uus majadaam ei tahtnud mind al jul teatadagi. Näis teda väga kartvat.“

„Breili Wirner! Jah, tema ei ole Heinrichi viisidega veel harjunud. Ei olegi kerge Heinrichiga harjuda.“

„Bististi! Noh, wiimaks andis ta järele. Omu ei võtnud mind vastu oma toas, ta tegi seda saalis. Krewalt. „Rõõmustan juud jälle näha, aga mul pole aega; minu toas istub komisjar Lange, kellega mul asju on ajada.“ Ma küsijin koha, kas Helene otsimine tagajärgi on annud. Tema noogutas: „Sellepärast ma Langega praegu räägingi. Tema reisib meel täna Rivaasse; oleme kuulnud midagi uudist!“ Minu sõnadest kuuldes, et Helene saatus mind humitab, ütles ta: Sain täna Rivaast kirja, jelles kirjas kirjutab keegi, et tema võivat mulle mu tütre asjus seletust anda; tema tundvat ta asupaika. Märgiks, et ta ei waleta, võivat ta mulle mu tütre taskurätikut näidata. Aga tema võivat waid suu-sonal rääkida ja mina tulgu koha. Oma teadete eest nõuab ta faktümend tuhat marka!“

„Wäljapressimine?“

„Armas taewas! Bististi mõni seikleja, kes Helenega kusahil kofku sai.“

„Kui ta Helene lugu ei lugemud lehest ja enefele midagi kofku ei luuletanud!“

„Aga taskurätik?“

„Uud?“

„Olen omuga ühel arwamisel: mees juhtus Helenega kogemata kofku; arwatavasti kohtas ta teda ta wiija feltis. Ta peab midagi teadma. Muidugi tahab mees nüüd oma teadmiseft raha teha. Omu Heinrich tahaks meelamini ise sõita, aga ta ei saa minna, nagu teada. Nüüd on ta selle komisjar Langele ülesandeks teinud, keda ta ufaldab. Jah, ja mina palusin, et ta mind lubaks komisjariga kaasa minna. Etiti wiivitas ta. Siis tuli talle meele, et ma ju Helenet tunnen, kuna Langel temast waid pilt on, nii et ma ta ennemini wõib olla teelgi ära tunnen, kui ta mulle vastu juhtub tulema. Ja sellepärast oli ta minu kawatfufega nõus. Siis rääkis ta minuga ja komisjariga kõik asjad ükfitult läbi ja andis meile tuhat nõu. On ju arusaadam, et teda Riva teatus väga erutab. Kõik ottingud olid fitamaani asjatud. Tema laps on kadunud ja jäi kadunuks. Minult waatekaardid Helene nimega andsid temast teateid. Wiimane kaart tuli Madriidist. Ja nüüd pole

kahefta päewa enam wähematti teatust. See kõik on omu Heinrichi otse marru ajanud ja ja meeleheitele ka. Köln — Pariis — Madriid — nüüd usub ta, et ta laps on päästmatult kadunud!“

„See on hirmus!“

„Jah. Ja sellesse meeleheitlikku elowasse tuli kiri Rivaast. Wiimaks ometi näib asjasse walguft tulewat, ja kui juba mingifugune jälg on leitud, siis ehk saab asja ka täiesti walgustada.“

„Aga mis wõib Helenele wahetajal juhtunud olla?“

„Sellele ei julge ma mõteldagi. Tunnen waid üht mõtet: Ma tahan Helenet wabastada ja pean ta päästma!“

„Ewa von Lunzen waatas pojale uuriwalt filma. Rahutus asus ta rinda. Ta aimas hädawõitu pojale.“

„Ma saan juu ofawõtmiseft aru, Hermann, aga ära unusta sellejuures ise oma eesmärki.“

„Ole nuretu, ema! Aga mina arwan oma kohufeks omu ta uuriuustel toetada, niipalju kui mul jeks jõudu on.“

„Sa ilmutad enam jõudufit kui Lothar!“

„Lothar seisab kess oma mitmekülgsel elufitfeliift tegewufit. Tema ei saa kõike summa paika wifata. Temal on palju kohufeid. Peamiselt hoolitfseb ta nüüd nende waeate eest, kes eeluurimisewanglas ohtawad.“

„Jah, ja nimelt selliste eest, keda tema isa kui prokurör waljult jõudistab. Heinrichi karde- taffe ta hoolimatu waljuse pärast ju igal pool.“

„Paratu! Ja ole kindel, mitte omu meeleheats ei lähe ma nüüd Rivaasse. Seda teen ma Helene pärast, sest temal on samafugune karakter kui Lotharil ja Lothar on hoopis teififugune oma ifast, Wiimase kahe aasta sees, mil me Helenet pole näinud, ei ole ta ju wõinud wastupidifeks muutuda.“

„Et, seda mitte. aga mina arwan . . .“

Hermann tõusis.

„Wabanda! Kas tohin palkida? Wõtan waid kõige wajasifuma kaasa. Siis weskleme, seni kui komisjar mulle järele tuleb.“

„Ema seifis tema kõrwal.“

„Jah, mine, mu poeg! Kas pean sulle tüd- rufu abits kufsuma?“

„Tänan, pole waja. Poole tunni pärast olen jälle siin.“

„Semi lasen laua katta. Pead ju weel sööma.“

„Aga mul polegi ifu.“

„Pead raputades waatas ema pojale järele. Kas oli see nüüd ainult kaastunne, ofawõtmus, mis potsi ajas Helene otfinimeft ofawõtmata? Wõi oli see rohkem? Kas ei olund ta neil päewil ifka jälle jutu Helenele juhtinud?“

Kuidas sellega oli? Ja Helene? Temast polnud ta veel iial märganud, et ta Hermannist vastu oleks eriliselt huvi tundnud! Kui Helene seal oli ja ta temale Hermannist jutustas, et see jälle kirjutanud ja ühtkui teist teatanud, siis kuulas Helene küll osawõtlikult, ja kui ta temale wiimati enne seda hirmsat sündmust oli teatanud, et Hermann warsti koju tuleb, ka siis ilmutas ta rõõmu; aga eriliselt elamust ei ilmutanud Helene iial, kui Hermannist räägiti. Ei, Helene nägi Hermannis vaid onupoega, muud midagi. Aga mis tuli siis, kui Helene jälle ilmus. Mis siis? Kas siis

„Wabanda! Seda pole ma sulle veel ütelnud. Kirjale alla on kirjutanud keegi parun Charles de Mexville. Kõlaw nimi! Palju selle taga muidugi ei seisa. Seda näitab awalik rahandumine. See inimene tahab oma teadmise eest waid raha saada. Ja ei tea, kui palju ta teabki. Wõimalik, et ta sellega, kes Helene ära wiis, koflugi mängib. Sest meid pidi tingimata mitu olema. Ta nõuab Helene taskurätikust vastu raha. Nii siis kawal. Ja emule jee jää muud üle kui maksta. Raha ongi juba minu käes. Me katsume muidugi kaubelda, aga see on

Kümne aasta eest.

14. jaan. 1919. a. sõitis Tallinnast wäelinnale **Tallinna kaitsepataljoni 5. (õpetajate) rooduna** Tallinna linna ja siia kogunud õpetajad. I. weebr. 1919. a. sõidab õpetajate rood punaste hirmuwalitsusest heidutatud ja mahajäetud Wõru linna. Meie pilt kujutab roodu pärast Wõru wallutamist Wõrus Kandle seltsimaja ees.

Wiimases V. reas seisawad pahemalt paremale poole: 1) E. Smiedehelm, 2) F. Puksow, 3) J. Korotsing, 4) B. Woogas, 5) Chr. Brüller, 7) A. Uibokant, 8) A. Saar, 9) A. Uniwer, 11) B. Weros, 13) G. Kummel, 14) G. Hiion, 15) H. Mirtna, 16) N. Triik, 17) J. Prümmel. IV. reas seisawad: 1) J. Heimberg, 5) J. Leo, 6) O. Treuholt, 8) W. Oraw, 9) H. Utso, 10) H. Kikajon, 14) H. Männik, 13) H. Riikoja, 14) J. Ernesaks. 15) P. Kiwirist, 16) A. Aljak. III. reas seisawad: 2) O. Reinok, 3) K. Leinus, 4) A. Kuks, 6) J. Thal, 7) P. Kangur, 9) H. Kahu, 10) W. Peet, 11) K. Augas, 12) M. Aumann, 13) P. Kuudewita. 14) J. Johannson. 16) A. Kilgas, 17) J. Kulbusch. Istuwad II. reas: 1) J. Prikk, 2) A. Kuusik, 3) J. Rumma, 4) A. Puusepp, 6) A. Kepp, 7) A. Susi, 8) R. Summer, 9) A. Weidemann, (rooduülem) 10) Dr. M. Püümann, 11) E. Nurm, 13) J. Ounapuu, 14) A. Matwejew, 16) R. Nymann, 17) E. Jaanwerk. Istuwad ees reas: 1) W. Mutt, 2) Em. Gutmann, 3) F. Kreitsmann, 4) J. Sihwer, 5) E. Nipman, 6) R. Rägo, 7) K. Rumma, 8) A. „alep, 9) K. Koljo, 10. G. Wilberg, 11) A. Ploompuu, 12) J. Kents. 13) M. Jöks, 14) A. Ounapuu.

Hermann . . ? Ja mis wõis Helene kaugel olles läbi elada? Ei. Mitte midagi kartal! Müüd oli waja ainult soowida, et Helene kätte saabi. Ja kui Hermann aidata tahtis — aidatu! Ah, kas oli seda õnnetust üldse waja!

Kergesti õhates läks ta tüdrukute juure. Ta tahtis pojale enne reisi ometi veel süüa anda.

Kui ema ja poeg hiljem söögilaulal üksteist wastas, istusid, hoidus ema midagi küsimast ja walwas ainult, et poisj tublisti söi. Alles söögi lõpul küsis ta:

„Mis on siis tolle kummalise saatja nimi?“

wististi ilmaaegu. Paruni-härra lihtsalt ei räägigi!“

„Kes teab, mis mees see on. Ehk satud hädaohu, millest ja praegu midagi ei aima.“

„Seda mitte. Mul on peaasi, et mees minuga ja komisjariga räägib. Sest kirjas nõuab ta, et onu ise tuleks.“

„Kui ta raha näeb, küll ta siis juba räägib!“

„Seda arman minagi.“

„Ja siis?“

„Siis näeme, mis saab. Juhib ta meid jälile, siis hakkame seda kohe jälgima.“

"Võib olla isegi Hispaaniasse. Wilmane kiri tuli ju Madridist."

"Peame ka sellega arvestama"

"Ja millal näen ma sind jälle?"

"Loodetavasti varsti ja tagajärjekalt. Helene wabastamiseks peab teid ja abinõusid leidma. Seda nõuab seisukord."

Lüdruk kutsus ta telefoni juure. Tagasi tulles teatas ta:

"Kõneles komisjar Lange. Tema ei saa siia tulla. Kohtame rongis. Pean ruttama ja platšid walmis wõtma. Nii siis pean minema." Vargnes lühike, südamlit jumalagajätt.

Kiirrongis leidis Hermann von Lunzen poole jaostkonda, mille enese ja komisjari jaoks ära wõttis. Nad pidid teel olema oma wahel.

7.

Lothar Osthoven astus celuuriniisewangla ülema tuppa. Ametnik teretas mõddukalt.

"Tahaksin rääkida preili Brandesega, härra ülem!"

Brandesega? Jah. See on pealegi wiimast päewa siin. Ta saadetakse homme siit ühes teiste wangidega Brückenaukse.

Lothari fulmud läksid kortsu.

"Brückenaukse. Just sinna! Brückenauks tun- takse kui erilise walju korraga wanglat."

Ülema pilgus seisis tõrje.

"Wangidega käiakse nii ümber, kuidas seabus käib."

"Sellepärast saadetakse preili Brandes juba nüüd siit ära?"

"Tema otsus astus juba kahe nädala eest jõusse."

"Aga teised wangid jääwad tihti weel kuu ja enam aega siia."

"Nii kuidas juhtub, härra doktor."

"Jah. Tänan. Nii siis: palun, milline kõ- netuba on waba?"

Number neli, härra doktor."

Ülem astus wälja korridori ja saatis ta kõ- netoa juure, mille ukse ta awas.

"Palun! Lasen Brandese kohe siia tulla!"

Lothar Osthoven oli üffi. Ta pani kübara ja mapi käest, astus akna juure ja waatas wälja päikesepaistesse.

Brückenauksel. Sinna põrgusse sattus see neiu nüüd! Siin oli Helene vähemalt ükspõn- gis. Aga Brückenauks olid ühised töö- ja ühised magamispaalid. Kõige hullemate ja tooremate olemustega pidi ta päew päewa kõrwal elama, pidi igasugu toorust kuulma, kaitsetult, abitult. Ja tema, Lothar? Tema pidi seda kõik nägema, ilma et oleks saanud aidata! Aga seda tragi- mini pidi ta nüüd oma uurimusi-jatkama, seda südmini asja selgitada püüdma, et neiu süütus

walge ette tueks. Kuid seni? Kuidas käis neiu käsi seni? Ei, tema eslu pidi tungima juba nüüd mõni päikesekiir! Et tal fergem oleks oma õn- netust kanda!

Uks awanes. Inuus Hedwig Brandes

Lothar silmitses teda. Kui kitsaks olid jää- nud neiu palged! Ja kui kurwalt waatasid ta armsad juusilmad!

Ta ulatas neiuks käe ja hoidis neiu käest lõwasti kinni.

"Preili Brandes, kuidas käib Teie käsi?"

"Härdalt waatas neiu temale silma.

"Tänan, härra doktor. Võib rahul olla. Olen vähemalt üffi."

Walustasti läbistas see admokaadi.

"Jah. Aga kas see ikka nii jääb. Ma ei tea ju, millal ma Teie süütuse wõin selgeks teha. Tulge, istuge!"

Wiimitades istus neiu. Lothar aga jatkas ärewalt:

"See on hirmus! Oleksime ometi ju algul loo teisiti wõtnud. Teie endine peremees Sim- ring on nüüd Karli tänavale juure äri awa- nud. Waadake! Nüüd on tal raha! See sada- üheksakümmeend tuhat marka, mis kinnitusekõrs temale maksis, teeb ta suureks. Aga mis aitab see teadmine. Me peame seda tõendamal! Minu isa asub endisel seisukohal. Tema süüdistab Teid hirmsa waljusega."

Neiu pea wajus sügawale rinnale. Lothar astus tema juure.

"Preili Brandes — ärge heitke meelt! Küll tuleb päew, mil ma Teie wabastan. Siis nõuan ma ka isalt aru!"

Nüüd tõstis neiu pea ja palus pisarsilmil:

"Palun, ärge saage minu pärast oma isa wastu waemiliseks!"

"Temal on kivine süda!"

"Kõik räägib ju minu süü poolt."

"Ei! Palju küll, aga mitte kõik! Ja mina wean Simringi sisse. Pean leidma teid ja abi- nõusid temale läheneda. Lasen teda alati wal- mata. Kord annab ta enese ise ära. Ja siis, siis olete Teie wabal!"

Ta wõttis neiu kätest kinni. Pisarsilmil waa- tas neiu temale.

"Jah, aga seni?"

Ta wärises.

"See on nii hirmus. Wististi saadetakse minu ka warsti siit ära."

"See ei tohi olla hirmus, preili Brandes.

"Teie peate olewikuga ja oma umbrusega leppi- ma, peate teadma, et Teid tulewikus ootab õnn!"

Neiu naeratas kibedasti.

"Mind, õnn? Seda ma enam ei looda. Tri- mesed on liig waljud. Ometi ei! Minu omak- sed ju usuvad mind. Ja Teiegi. Teie olete

mulle . . . , ah, andestage, härra doktor, Teie olete mulle . . . tõsine sõber!"

Lothar vaatatas temale sügavasti silma, nii et neiu filmad pelglikult kõrvale pööras. Jäffa veel olid neiu käed tema käes. Nüüd tõmbas ta neiu üles enese juure.

"Tahaksin Teile olla enam kui sõber. Hedwig, ma armastan Teid. Kas võiksite mindki pisut armastada? Hedwig, saage minu naiseks!"

Ta tundis, kuidas neiu käed wabise- sid. Südamlikult tõmbas ta neiu oma rinnale.

"Wiimastel kuudel oleme üksteist ifka pa- remini tundma õppinud. Kas tahad oma tule- wiku usaldada minu kätte? Kas tahad saada minu armsaks abikaasaks?"

Hedwig peitis pea ta rinnale ja nuuksus. Kõik ta keha wärises. Lothar silistas tema pead.

"Waata! Praegu on aeg veel raske ja selle peame läbi mõtlema. Aga wiimaks wõidame ometi. Ja siis tuleb õnn meilegi ning sinust saab minu armas naine! Hedwig, ütlege sõna. Kas armastad mind pisutki?"

Neiu tõstis käed, nagu oleks ta tahtnud ta kaela ümbert kinni wõtta. Ometi waju- sid need jälle ja ta wankus tagasi.

"Ei! See pole ju sugugi tõsi!"

Lothar wõttis ta ümbert kinni ja palus:

"Kas sa siis õnne enam ei usugi? Waene, waene laps! Waata mulle silma, palun, waata mulle silma!"

Pelglikult tõstis neiu filmad.

"Ütle mulle: kas usud mu sõnu? Kas usud, et see, mis ma ütlen, minu õige sõna on? Kas usaldad mind?"

"Jah!" fofistas neiu ja lastis pea jälle wajuda. Lothar aga rääkis edasi:

"Näed! Sa kui sa mind usud, kui sa tunned, et mul tõsi taga on, siis wasta ka minu küsi- musele: kas olen ma sulle pisutki armas, Hedwig? Kas olen sul enam kui sõber?"

Uuesti tõstis neiu filmad. Ta hunneld tun- nistafid:

"Ma . . . ma armastan sind kõigest südamest!"

"Sina!"

Lothar kummardas tema kohale ja suudles ta suud ja filmi.

"Kas tahad saada minu naiseks? Kas taha- me kahelksi koos olla õnnelikud?"

Kaheldes silmitses Hedwig teda.

"Kas see pole unelm? Mina . . . ja sina?"

"Jah, meie kaks!"

"Sina, sina tahad mind, kes ma wanglas wiibin?"

"Kes, sa süütult karmatad!"

"Ja kui minu süütus iial päewawalgele ei tule."

"Sellegipärast usun ma seda. Ja ta tuleb päewawalgele! Olgu sul ainult usku!"

"Ja mina pean," neiu kogeles, "saama sinu naiseks?"

Waewalt kuuldawalt fofistas neiu seda.

"Jah! Kui seda waid meelesdi ja rõõmuga tahad! Kui see sulle õnne tähendab!"

"Õnne! Ja — sina?" Ta parandas ruttu.

"Ja Teie?"

Lothar tõrjus:

"Ütle sina! Mina armastan sind wäga, ja kui sinagi mind armastad ja enmast tahad mulle usaldada, siis saawad meist õnnelikud inimesed. Ütle, kas peab see nii olema?"

Õiskamine seisis neiu filmis. Aga äkki jah- matas ta.

"Sinu oma — ei! Mõtelge oma isale, härra doktor!"

Ta katsus wabastuda. Kuid Lothar ei laste- nud lahti. Rahulikult ja kindlalt seletas ta:

"Ma tean, mis teen. Minu isa ei wõi mind keelda enesele walimast naist, keda tahan ja keda ma südamest armastan."

"Tema saaks wäga wihaseks, kui . . ."

"Selleks pole tal põhjust. Aga jätame selle. Tema peab sellega leppima. Ei, ära mõtle sel- lele. See ei tohi sind mõjutada. Lase rääkida ainult oma süda. Ja nüüd ütlege mulle: Kas ta- had saada minu armsaks naiseks?"

Neiu waikis. Lothar palus tungiwalt:

"See tund on meie elule otsustaw. Pea seda meeles. Ma ei taha sind sundida. Aga kui sa wõiksid mulle juba nüüd selge wastuse anda, siis teeks see mulle suurt rõõmu. Wõi wajad mõt- lemiseks aega?"

Neiu raputas pead.

"Ei!"

"Siis räägi!"

Nüüd ei pöörnud ta enam pilku kõrvale. Usaldus, elujulgus, lootus kõneles jellest. Sinu aga leidis ainult wiivitades sõnu:

"Kui . . . kui . . . ma sulle . . . tõesti õnne tähendan . . . Kui sa aga mind tahad . . . Jah, ma saan heameelega sinu naiseks."

Ja ruttu peitis ta jälle oma pea Lothari rinnale. See tõstis selle õrnasti jälle üles.

"Waata mulle silma!"

Kui neiu seda tegi, sai Lothar õnnelikuks, ja Lothargi teadis: jah, ta armastab mind! Ja on õnnelik!

Lothar palus:

"Hedwig, suudle mind!"

Ja pelglikult wõttis neiu ta kaela ümbert kinni ning suudles teda.

"Sina!"

Wäljas koputati. Nad taganesid köhkudes. Lothar läks uffe juure. Reegi ülewaataja seisis wäljas.

(Järgneb)

Tõtt ja nalja.

Pole võimalik.

Kaks poisinotti tulewad trammi.

„Palun kaks lapsepiletit!“ ütleb üks neist konduktorile.

„Lapsepiletit? Aga te olete ju wanemad kui kümme aastat?“

„Ei — mina olen 9³/₄.“

„Ja see seal?“ Konduktor osutab ta kaaslasel.

„Tema on minu wend, kes 9¹/₂ aastat wana.“

Mis on parem . . .

Öö kõrtsisuitsus alkoholi ja teiste rõõmude juures

wõi

rõõmus, kosutaw rännak wabas õhus, millest sulle veel kauaks ilusaid mälestusi jääb?

*

. . . pisut warem tõusta, aega wõtta riietumiseks, wõimlemiseks, eineks ja enne büroosse minekut wäike jalutuskäik teha.

wõi

paar minutit kauem woodis pikutada, siis kibeda kiiruga paar suutäit õgida ja lõõtsutades büroosse ilmuda?

Raske walik.

Mis pean ma tegema? Kui ma onu Augusti'e wihmawarju ei anna, jääb ta õhtusöögiks. Annan ma temale aga wihmawarju, siis ei näe ma oma wihmawarju iial enam!

Plahwatawad taimed.

Lõuna-Euroopas ja Aσίας kaswawa walge diptami (*Dictamus albus*) juures, mis on põõsakujuline taim ja kannab walgeid wõi roosakas-punaseid kobarõisi, wõib soojal, tuulewaiksel päewil tähele panna kummalist nähtust. Kui temale põlewa küünlaga wõi tikuga lähenetakse, siis sünnib äkki plahwatus; põõsast ümbritsewad leegid. On aga tuli ära põlenud, seisab põõsas jälle endiselt ja weatult, ainult iseäralik hais annab tulemängust weel tunnistust. Nende plahwatuste põhjuseks on diptami õites peituw eeterlik õli, mis sooja mõjul põlewat gaasi hakkab wälja ajama. Palawail päewil, kui diptam täiesti on õitsemes, on teda ümbritsew õhk tihti nii gaasi täis, et ta iseäranis enne äikest ise põlema plahwatab. Inimene, kes seda

gaasi sisse hingab, saab peapöörituse ja langeb mõnikord isegi minestusse.

Samasuguseid plahwatusi tuleb ette ka Lääne-Indias ja Lõuna-Ameerikas kaswawa acajoupuu juures, mida ka neerupuuks kutsutakse. Tema wiljal, pähklatel, on rakukihte, mis täidetud põlewa gaasiga. Kui selle pähkla ligidalt tuld tehakse, nii et pähkel tuliseks läheb, siis põleb pähkel ja surub õli wälja. Samal hetkel plahwatab õli ja pähkla ümber särab wäike sädemetetulewark, sellepärast kutsutakse acajoupuu pähklaid tihti „ilutulestusepähklateks.“

Suurepärane söömaaeg.

Haigemajas. Öde tuleb härra Naaskliotsa tuppa.

„Aga, härra Naaskliots, mispärast panete Teie akna ilusa ilmaga kinni?“

„Jah, teate, eile oli mul ka aken lahti, ja siis tuli üks kärbes tuppa ja pani kogu minu lõunasöögi nahka.“

Miitingukõneleja.

„Juba kaks tundi kõneleb see mees ühe loonega. Mis ta õieti nõuab?“

„Kõneaja lühendamist wiieteistkümmne minuti peale.“

Ettewaatus.

Kommunist: „Palun, käige minuga õrnalt ümber!“

Politseinik: „Mispärast?“

Kommunist: „Mul on pommid taskus!“

Mispärast.

Mispärast on wanemad alati olnud — „head õpilased?“

Mispärast oletatakse waikiwate inimeste peas suurt tarkust?

Mispärast peitub ägedasti otsitud asi alati waletaskus?

Mispärast oled sa meelitatud, kui mõni wõõraslapsinul ennast ilma karjumatalasebkinda?

Mispärast ootab iga piduperemees sinult, kui sa tema omatehtud likööri maitses, heakskiitmist?

Mispärast leiab iga daam, kelle wäikest jalga imestatakse, et ta kingad ometi weel suured on?

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastas	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ —.80	1/2 „	„ 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	„ 2.25	Üksiknumber	„ —.40	1/4 „	„ 2.50

WÄLISMAILE:

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Välis-eestlase kalender-käsiraamat

1929. aastaks. I aastakäik.

— Toimetanud **H. Haljaspõld**, —

on kõigile neile, kes välismaale puhkusele sõidavad, kodumaalt jäädavalt lahkuvad
või juha endistel aastatel võõrsile rändasid — **iahutamatuks kaaslaseks.**

Mõnus kingitus välismaal viibivatele eestlastele!

Ta annab peale rikkaliku aadressimaterjali ülevaatlikke kirjeldusi eestlaste elust välismaailmas
ja võimaldab sel maal uustulnukale tutvuse sõlmimise juba varem kohal asuvate suguvendadega.

Hind 1 kroon 25 senti.

Pealadu: Tallinna Eesti Kirjastus Ühisus „PÄEVALEHE“ raamatu-
kauplused, Tallinnas, Pikk tän. nr. 2 ja Tallinnas, Jaani tän. nr. 6.

Imestamisväärt odavasti, kergesti ja puhtaks pesete
oma pesu pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega pikendate ka pesu vastupidavust., samuti söögi- ja kööginõud
ning mustad ja raswased käed saavad imestamisväärt kergesti puhtaks.

Pealadu: Tallinn, Suur Pärnu maantee, nr. 48.

Pildiajakiri „Romaan“

mis ilmub juba kaheksandat aastat, seisab oma juttude
hea waliku tagajärjel lugejate hulga poolest Eesti ajakirja-
dest esimeses reas.

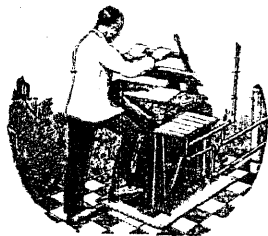
„Romaan“

awaldab rahwuswahelises walikus ainult häid ja laiale rah-
wahulgale meeldiwaid romaane, jutustusi, novelle ja luulet.

Rohkesti pilte. Hindmõistatus.

Tellimine 1929. aastaks kestab edasi. „Romaan“ mak-
sab aastaks 7,50 — $\frac{1}{2}$ aastaks 4 kr. $\frac{1}{4}$ aastaks 2,25 senti.

Riiete keemiline puhastuse ja kiirpressimise tööstus

„VESTA“

NIGULISTE TÄN., 6 (apteegi vastu). Telefon 13-47.

Meeste- ja naisteriiete: ülikondade, kostüümide, palitute jne. kiirpressimine ja puhastamine igasugu plekidest.

Riiete parandus.

Ülikonna pressimine 15 min. jooksul.

Kohal pressijale ootamiseks eriruum.

Aratoomine ja kojusaatmine tasuta.

Odavad hinnad.

Ameerika teaduslikult õige ja
praktiliselt parim ning vastu-
pidavam

autokumm

on

Miller

REG. U.S. PAT. OFF.

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

Müüriwahe, 16, Laenu-panga majas, uks B.

Telefon 12-53.

„Romaan'i“ endiste aastakäikude

1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927—üksikuid numbreid võib saada talitusest hariliku hinnaga: üksikud numbrid üksiknumbrihinnaga 40 snt.; 6 nr. $\frac{1}{4}$ aasta hinnaga (225 snt.)

12 nr. $\frac{1}{2}$ a. hinnaga (400 snt.); 18 nr. 625. snt.

1922. a. Nr. 2—18 üksiknumbrid 30 snt.; 6 nr. 170 snt.; 9 nr. 250.—; $\frac{1}{4}$ aastakäik (18 nr.) 500 snt.